

توراه اور • پاراشاها מקץ • مامار 16

ביאור על הנ"ל

شرح آنچه گذشت

מצוות (mitzvos) از پایین به بالا صعود می کنند و نور تورات از بالا فرود می آید؛ و این صعود است که فرود را به بار می آورد: همان گونه که هوا شعله را می درخشاند و حروف اندیشه را آشکار می سازند، «**מצוה** چراغی است» به تاج (Kesor, כתר) صعود می کند و نور تازه ای را فرود می آورد تا «تورات نور است». از این رو مزوزا، که مایه صعود است، در سمت راست قرار دارد و چراغ حنوکا (**חנוכה**, Chanukah)، که نور تورات را به درگاه و از آنجا به بیرون می آورد، در سمت چپ است.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/16

مقصود اصلی

מצוות (mitzvos) از پایین به بالا صعود می‌کنند و نور تورات از بالا فرود می‌آید؛ و این صعود است که فرود را به بار می‌آورد: همان‌گونه که هوا شعله را می‌درخشاند و حروف اندیشه را آشکار می‌سازند، «מצוה چراغی است» به تاج (כתר, Keser) صعود می‌کند و نور تازه‌ای را فرود می‌آورد تا «تورات نور است». از این رو مزوزا، که مایه صعود است، در سمت راست قرار دارد و چراغ حنوکا (חנוכה, Chanukah)، که نور تورات را به درگاه و از آنجا به بیرون می‌آورد، در سمت چپ است.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این شرح (ביאור, biur) توضیح می‌دهد که چرا چراغ حنوکا در سمت چپ درگاه و مزوزا در سمت راست قرار می‌گیرد. **מצוות** از پایین به بالا عمل می‌کنند و تورات از بالا به پایین؛ و این دو همچون دو نفر بر نردبانی به هم می‌رسند. در آفرینش، ماده از کلام **ה'** و صورت از خواست **או'**، به واسطه حکمت (**חכמה**, Chochmah)، پدید می‌آید. وجود جداگانه تنها از فرمانروایی (**מלכות**, Malchus) برمی‌خیزد؛ با این حال نام چهارحرفی (**ה'**, Havayah) بر نام **אלקים** (**אלקים**, Elokim)، **ה'** پنهان در طبیعت، فرمان می‌راند؛ و صعود **אלקים** به **ה'** از نزول **ה'** به **אלקים** برتر است. سپس شرح به حروف می‌پردازد: حروف پیش از گفتار در نفس وجود دارند، در **חכמה** آشکار می‌شوند اما ریشه‌شان در **כתר**، فراتر از عقل، است؛ و پوششی هستند که هر اندیشه‌ای از راه آن دریافت می‌شود. دعا حروف را به واسطه فرشتگان تا **כתר** بالا می‌برد و حروف تازه‌ای را فرود می‌آورد؛ یعنی اراده‌ای تازه از رحمت ساده. **מצוות** نیز به همین شیوه عمل می‌کنند: همچون هوا پیرامون شعله (هوا، **אוויר**, avir؛ نوری که با افزودن حرف **יוד** پدید می‌آید)، به **כתר** صعود می‌کنند و نور افزوده‌ای را فرود می‌آورند تا تورات بدرخشد. حتی تورات نیز تنها «مَثَلی» برای **ה'** است، و صعود **מצוות** نور بی‌پایان (**אור אין סוף**, Or Ein Sof) را به درون آن می‌آورد؛ چنان‌که در پاسخ «نام بزرگش مبارک باد» آمده است. مزوزا، که خانه و دارایی‌های آن را به **ה'** واگذار می‌کند، همان صعود است؛ و به واسطه آن، چراغ حنوکا نور تورات را به درگاه و فراتر از آن می‌رساند.

طرح کلی

- 1 صعود و نزول**
این شرح می‌خواهد توضیح دهد که چرا چراغ حنوکا در سمت چپ و مزوزا در سمت راست قرار دارد: **מצוות** از پایین صعود می‌کنند، تورات از بالا فرود می‌آید، و این دو همچون دو نفر بر نردبان به هم می‌رسند.
- 2 کلام، خواست و حکمت در آفرینش**
ماده از کلام **ה'** و صورت از خواست **או'**، به واسطه **חכמה**، پدید می‌آید؛ **חכמה** نیروی تقسیم است که ریشه در نیرویی برتر اندازه‌گیری دارد. تنها گفتار، یعنی ده گفتار آفرینش، وجود جداگانه را پدید می‌آورد؛ زیرا عالم صدور (**אצילות**, Atzilus) با بی‌نهایت یکی است.
- 3 ה' و אלקים**
جدایی با **מלכות** آغاز می‌شود، اما **ה'** بر آن فرمان می‌راند؛ از این رو سراسر آفرینش در برابر **ה'** حالت **ביטול** دارد. کسانی که تنها **אלקים** را می‌شناسند، می‌پندارند طبیعت به‌خودی‌خود اداره می‌شود. از میان دو یگانگی این نام‌ها، صعود **אלקים** به **ה'** از نزول **ה'** به **אלקים** برتر است.

حروف پیش از گفتار در نفس وجود دارند، و اندیشه و گفتار در هر مرتبه نسبت به مرتبه‌ای دیگر قرار می‌گیرند. حروف در **חכמה** آشکار می‌شوند، اما ریشه‌شان در **כתר**، فراتر از عقل، است؛ آن‌ها عقل را می‌پوشانند، همان‌گونه که خوراک، نیروی زایش را در مغز کامل می‌کند.

دعا به واسطه «بوسه» فرشته از جهانی به جهان دیگر صعود می‌کند تا سرانجام متاترون (**מטטרון**, Metatron) حروف آن را به **כתר** برساند؛ از آنجا حروفی تازه از رحمت ساده فرود می‌آیند، فراتر از اندازه سخت‌گیرانه **חכמה** و تورات.

شعله تنها با هوا می‌درخشد؛ هوا، همچون یعقوب (**יעקב**) که میانجی است، ریشه‌ای برتر از آتش دارد. **אור**، نور با یک حرف یود است؛ پنهانی‌ای که امکان درخشیدن نور را فراهم می‌کند. از این رو **מצוות** به **כתר**، یعنی ۶۲۰ ستون نور، صعود می‌کنند و حروفی تازه را فرود می‌آورند تا تورات بدرخشد.

سه هزار مَثَل سلیمان (**שלמה**) بیانگر تورات سه عالم فرودین بود، و خود تورات مَثَلی برای **ה'** است. به واسطه صعود **מצוות**، نور بی‌پایان به درون تورات می‌آید؛ و «نام بزرگش مبارک باد»، که همراه جماعت گفته می‌شود، **כתר** را به عالم **אצילות** می‌آورد.

مزوزا در سمت راست، خانه و همه دارایی‌های آن را به **ה'** یگانه واگذار می‌کند؛ به واسطه آن، چراغ حنوکا در سمت چپ، در ورودی و رو به حوزه عمومی، نور تورات را به **מלכות** و سپس به عوالم جدایی می‌آورد.

حروف אותיות

پوشش‌های اندیشه و گفتار: حروف در **חכמה** آشکار و در **כתר** ریشه‌دارند، فراتر از عقل؛ آن‌ها راه دریافت هر اندیشه‌اند، هرچند خود اندیشه نیستند.

اویر: نور با یک حرف یود **אור**

هوا شعله را در برمی‌گیرد و می‌گذارد بدرخشد. واژه اویر، مانند اور (نور) با افزودن یک حرف یود نوشته می‌شود؛ این واژه نشان‌دهنده پنهانی‌ای است که نور از راه آن آشکار می‌شود، و از این رو به **מצוות** اشاره دارد که نور تورات را درخشان می‌سازند.

כתר (تاج) **כתר**

مرتبه‌ای فراتر از عقل: ریشه حروف و **מצוות**، یعنی «۶۲۰ ستون نور»؛ سرچشمه رحمت ساده و حروف تازه، و جایگاه «نام بزرگ».

صعود و فرودآوردن **העלאה והמשכה**

دو جهت این **מַצוּת** جهان جسمانی را به سوی **ה'** بالا می‌برند و تورات نور او را فرود می‌آورد. این صعود است که فرودآوردن را به بار می‌آورد.

ה' و **אלקים** **הוי' ואלקים**

ה'، است آن‌گونه که فراتر از همه چیز است و همه را به وجود می‌آورد؛ **אלקים**، **ה'** است آن‌گونه که در طبیعت پنهان است. یگانگی آن دو، به‌ویژه هنگامی که **אלקים** به **ה'** صعود می‌کند، وجود آفریده‌شده را در برابر **ה'** نفی می‌کند.

یش و آیین **יש ואין**

وجود جداگانه آفریده‌شده (یش)، که از گفتار و **מלכות** می‌آید، و «نیستی» الهی (آیین)، که فراتر از هر وجود معین است و صعود **אלקים** به آن بالا می‌رود.

صعود و نزول

1 ביאור¹ על הנ"ל

توضیحی درباره آنچه در بالا یاد شد

این عنوان نشان می‌دهد که آنچه در پی می‌آید، توضیح (ביאור, biur) است: گفتاری تکمیلی (מאמר, maamar) که اندیشه‌های گفتار پیشین را با تفصیل بیشتری می‌پروراند. آن **מאמר** با این قاعده آغاز می‌شود که چراغ جشن חנוכה (Chanukah) را در سمت چپ درگاه می‌گذارند تا مزوزا [طوماری از آیات تورات که بر درگاه نصب می‌شود] (מזוזה, mezuzah) در سمت راست باشد؛ و این توضیح آن قاعده را شرح می‌دهد.

2 ביאור הדברים על ענין נ"ח משמאל ומזוזה מימין.² הנה המצות הן מלמטה למעלה והתורה מלמעלה למטה.

شرح عبارت «چراغ حנוכה در سمت چپ و مزوزا (طوماری حاوی آیات تورات که بر چارچوب در نصب می‌شود؛ מזוזה, mezuzah) در سمت راست». اکنون، فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) از پایین به بالا هستند و تورات از بالا به پایین.

این شرح (ביאור, biur) موضوع خود را چنین مشخص می‌کند: قاعده‌ای که بر اساس آن چراغ حנוכה در سمت چپ درگاه و مزوزا در سمت راست قرار می‌گیرد. سپس تمایز اساسی را بیان می‌کند: **מצוות** از پایین به بالا عمل می‌کنند، چنان‌که انسان جهان مادی را به سوی **ה'** بالا می‌برد؛ حال آنکه تورات از بالا به پایین عمل می‌کند، چنان‌که حکمت **ה'** به سوی انسان فرود می‌آید.

והיחוד שביניהם הוא כמשל העומד למעלה ורוצה להתקרב עם העומד למטה זה עולה בסולם וזה יורד עד שנפגשין זה בזה.

و پیوند میان آن دو مانند این تمثیل است: کسی در بالا ایستاده و می‌خواهد به کسی که در پایین ایستاده نزدیک شود؛ این یکی از نردبان بالا می‌رود و آن دیگری پایین می‌آید، تا آن دو به یکدیگر برسند.

این دو حرکت مانند دو نفر بر نردبانی است که یکی از آن بالا می‌رود و دیگری پایین می‌آید، تا در میانه به هم برسند. ادامه شرح توضیح می‌دهد که چگونه حرکت رو به بالای **מצוות** و حرکت رو به پایین تورات به هم می‌پیوندند.

کلام، خواست و حکمت در آفرینش

3 וביאור הענין הנה כתיב כל אשר חפץ ה' עשה. וכתיב בדבר ה' שמים נעשו.⁴

و توضیح مطلب این است: نوشته شده است: «هرچه **ה'** خواست، انجام داد»؛ و نیز نوشته شده است: «به کلام **ה'** آسمان‌ها پدید آمدند.»

دو آیه ظاهراً آفرینش را به دو گونه توصیف می‌کنند. یکی می‌گوید **ה'** هرچه را خواست پدید آورد، گویی آفرینش از خواست او سرچشمه گرفت؛ دیگری می‌گوید آسمان‌ها به کلام او پدید آمدند، یعنی از راه سخن.

והענין שהחומר נברא בדבר ה' והתמונה והציור באיזה אופן שנברא הוא מחפץ ה' מה רבו מעשיו⁵ ה' כולם בחכמה עשית.

مطلب این است که ماده به کلام **ה'** آفریده شد، اما شکل و صورت، به هر صورتی که آفریده شده باشد، از خواست **ה'** است: «چه بسیارند کارهایت، **ה'!** همه را با حکمت (חכמה, Chochmah) آفریدی.»

אדמו"ר הזקן این دو آیه را چنین با هم سازگار می‌کند: کلام **ה'** ماده خام هر چیز را به هستی آورد، حال آنکه شکل و صورت ویژه آن از خواست او سرچشمه می‌گیرد. آن خواست برای صورت‌بخشی از راه حکمت عمل می‌کند، چنان‌که آیه سوم می‌گوید: «همه را با حکمت آفریدی.»

שבחי' החכמה היא בחי' גבורות. דהיינו התחלקות⁶ לעשות כל ציור וכל תמונה לכל הפרטים למיניהם.

زیرا مرتبة **חכמה**، مرتبة قوای محدودکننده (גבורות, Gevuros) است؛ یعنی تقسیم‌کردن، تا هر شکل و صورتی برای همه جزئیات، برحسب انواعشان، پدید آید.

حکمت (חכמה) در اینجا با قوای محدودکننده و اندازه‌گذار (גבורות) پیوند دارد، زیرا دادن صورتی ویژه به هر چیز به معنای تقسیم و تعیین حدود است. این قوا میان یک شکل و شکل دیگر مرز می‌کشند، تا به هر جزئی از هر نوع برسند.

4 ושרש החכמה למעלה הוא בחי' בוצינא דקרדוניתא^{7,8} קו המדה מדוד משחת' [משחתא]⁹ מי מדד בשעלו מים¹⁰ כו'. והגילוי הוא בחכמה דאצי' אור אבא ושם מה רבו מעשיך¹¹ שרבו מאד פרטיים רבים.

רישׁתׁ חכמת (חכמה, Chochmah) در بالا، مرتبۀ چراغ تاریکی (بוצינא דקרדוניתא, Botzina deKardinusa)، یعنی خط اندازه‌گیری است که اندازه را تعیین می‌کند: «چه کسی آب‌ها را در گودی کف دست خود اندازه گرفت»، و الی آخر. این ظهور در حکمت عالم صدور (אצילות, Atzilus)، یعنی نور پدر (אבא, Abba)، است؛ و آنجا «چه بسیارند کارهای تو» حضور دارد، زیرا آنها بسیارند و جزئیات فراوانی دارند.

ريشׁתׁ این حکمت تمایزبخش، از این هم بالاتر، در چیزی است که کابالا آن را مرتبۀ بוצינא دקרדוניתא، «خط اندازه‌گیری»، می‌نامد؛ خطی که ابعاد هرچه را قرار است وجود یابد تعیین می‌کند. آلتز ربه پیش‌تر در میکتس (תורה אור (תורה אור), מקץ 11:6) نام آن را توضیح می‌دهد: «کاردینوسا» از تعبیر קדרנייתא (kardenaisa)، یعنی «گندم»، گرفته شده است؛ واژه‌ای که بر تیرگی و سیاهی دلالت دارد، زیرا اندازه حد می‌گذارد: «تا اینجا مرتبۀ حכמה است». تصویر اشعيا (ישעיהו) از اندازه‌گیری آب‌ها با گودی کف دست ה' همین اندازه‌گذاری الهی را توصیف می‌کند. این اندازه‌گذاری نخست در حکمت عالم אצילות، که نور پدر نامیده می‌شود، به ظهور می‌آید؛ جایی که «چه بسیارند کارهای تو» از پیش به صورت انبوهی عظیم از جزئیات حضور دارد.

אך שהיו כלולים בחכמה וכמשל השכל הגשמי שתופס ומקיף הרבה ענינים בבת אחת וברגע אחת וכדי להוציא מהעלם אל הגילוי צריך לפרט בדבורים רבים ושונים בשעה ושתים.

بااین‌حال، آنها در حکمت گرد آمده بودند؛ چنان‌که در تمثیل عقل جسمانی، که بسیاری از امور را همگی با هم و در یک لحظه درمی‌یابد و دربرمی‌گیرد؛ و برای بیرون آوردن [آنها] از نهان به ظهور، باید آنها را در سخنان بسیار و گوناگون، طی یک یا دو ساعت، به تفصیل بیان کرد.

با آنکه جزئیات بسیارند، در حکمت همگی با هم و یکپارچه وجود دارند. به همین ترتیب، ذهن انسان می‌تواند در یک لحظه اندیشه‌های بسیاری را دریابد، اما بیان آنها با واژه‌ها، یکی پس از دیگری، ممکن است یک یا دو ساعت زمان ببرد.

כך בחכמה כלולים מה רבו מעשיך בכל ציור וכל תמונה ונפרטו בע"מ [בעשרה מאמרות] שנברא העולם. אך המאמרות הן עשרה בלבד כי לא נפרט הכל בדבור רק דרך כלל ולא דרך פרט:

همچنین، در حکمت «چه بسیارند کارهای تو» با هر شکل و هر صورتی دربرگرفته شده‌اند، و در ده گفتاری که جهان با آنها آفریده شد بیان شدند. بااین‌همه، گفتارها فقط ده تا هستند، زیرا همه‌چیز در گفتار به تفصیل بیان نشد، بلکه تنها به صورت کلی و نه جزئی.

به همین ترتیب، همه صورت‌های آفرینش یکجا در حکمت جای دارند، و در ده گفتاری که جهان با آنها آفریده شد بیان شدند. بااین‌حال، فقط ده گفتار وجود دارد، زیرا گفتار آفرینش را تنها در قالب‌هایی کلی منتقل کرد، نه جزئیات را یک‌به‌یک.

5 והטעם כי מה שנפרט בדבור הוא בכדי להיות בחי' יש כי מבחי' חכמה דאצי' לא היה יכול להיות בחי' יש ואפי' [ואפילו] מה שנתלבש בז"א שהוא בחי' הוי"ה הכל נק' בחי' א"ס דאיהו וחיהי חד.

و دلیلش این است که آنچه در گفتار به تفصیل بیان شد، [بدین منظور بود] که مرتبۀ وجود (יש، yesh) پدید آید؛ زیرا از مرتبۀ حکمت (حכמה، Chochmah) در عالم صدور (אצילות، Atzilus)، مرتبۀ وجود نمی‌توانست پدید آید؛ و حتی آنچه در صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנופי، Z'eir Anpin) پوشیده شده است، که مرتبۀ نام چهارحرفی (ה', Havayah) است، همگی مرتبۀ بی‌نهایت مطلق (אין סוף، Ein Sof) خوانده می‌شود؛ زیرا «او و نیروهای حیاتش یکی‌اند».

گفتار لازم است تا آفریده‌ها بتوانند به صورت יש وجود داشته باشند؛ یعنی همچون موجوداتی که وجودی از آن خود دارند. مرتبۀ حכמה در اצילות، و حتی ז"א، یعنی مرتبۀ ה'، نمی‌توانند چنین وجودی پدید آورند؛ زیرا همه چیز در آنجا همچنان به‌تمامی با אין סוף یکی است: «او و نیروهای حیاتش یکی‌اند».

بخش 3 • 6-7

ה' و אלקים

6 ולא היה יכול להיות בחי' פירוד רק במל' דאצי' בדבר מלך שלטון.¹² והיינו ע"י כי מל' דאצי' נעשה עתיק דבריאها וכו'.

و مرتبۀ جدایی نمی‌توانست پدید آید، مگر در فرمانروایی (מלכות، Malchus) عالم صدور (אצילות، Atzilus)، از راه «سخن پادشاه [که] فرمان می‌راند». و این از آن روست [که] مملכות اצילות، عתיק (Atik) عالم آفرینش (בריאها، Beriah) می‌شود، و غیره.

وجود جداگانه تنها با مملכות اצילות آغاز می‌شود؛ یعنی با فرمانروایی ה' که به سخن پادشاهی می‌ماند که بر دیگران فرمان می‌راند. مملכות اצילות فرود می‌آید و عתיק، سرچشمۀ درونی و برترین عالم بריאה، نخستین عالم موجودات جداگانه، می‌شود؛ پایین‌ترین مرتبۀ عالم بالاتر، بالاترین مرتبۀ عالم پایین‌تر می‌گردد.

אך מ"מ בחי' הוי"ה מושל בבחי' מל' להיות בטול היש וכענין וצבא השמים לך משתחיים¹³ דהיינו בחי' בטול המלאכים בכלות הנפש.

بااین‌همه، مرتبۀ Havayah بر مرتبۀ مملכות فرمان می‌راند تا خودنهی‌گری (ביטול، bittul) وجود مستقل (יש، yesh) تحقق یابد؛ چنان‌که در این عبارت آمده است: «و سپاه آسمان در برابر تو سجده می‌کنند»؛ یعنی مرتبۀ بیטול فرشتگان، در هنگام پایان‌یافتن جان.

بااین‌حال، ה'، نامی که از تعالی ه' و پدیدآوردن همه حکایت دارد، بر مملכות فرمان می‌راند تا موجوداتی که پدید آمده‌اند در برابر او به بیטול برسند. فرشتگان، «سپاه آسمان»، در خودنهی‌گری خویش سجده می‌کنند؛ این همان כלות הנפש (kelos hanefesh؛ اشتیاقی چنان شدید که گویی جان در سرچشمۀ خود فرومی‌رود) است.

והשמע והירח משתחווים אפי' [אפילו] בגופם שסובבים והולכים ובטול זה הוא ע"י כל אשר חפץ הוי"ה שבח"י חפץ זה מתלבש בחכמה דאצי' וחכמה דאצי' מתלבשת בחכמה דמל' דאצי' המתלבשת בבי"ע

ו خورشید و ماه حتی با جسم‌هایشان سجده می‌کنند، از آن‌رو که پیوسته در گردش‌اند. و این **ביטול** از راه «هر آنچه הוי' خواست» پدید می‌آید؛ زیرا این مرتبه خواست در حکمت (חכמה, Chochmah) **אצילות** جامه می‌پوشد، و **חכמה אצילות** در **חכמה מלכות אצילות** جامه می‌پوشد، و آن در [عالم] **בריאה**، صورت‌بخشی (יצירה, Yetzirah) و عمل (עשיה, Asiyah) جامه می‌پوشد،

حتی خورشید و ماه نیز «سجده می‌کنند»: نه فقط در روح، بلکه با خود جسم‌هایشان، آن‌گاه که بی‌وقفه در مسیری که برایشان مقرر شده می‌گردند. این **ביטול** از خواست **ה'** سرچشمه می‌گیرد؛ آن خواست از **חכמה אצילות**، سپس از **חכמה** درون **מלכות אצילות** می‌گذرد، تا سرانجام در سه عالم پایین‌تر **בריאה**، **יצירה** و **עשיה** جامه بپوشد.

כי גבוה מעל גבוה שומר. 14 וכל מה שלמטה מקבל ממה שלמעלה הימנו עד רום המעלות.

زیرا «بلندمرتبه‌ای فراتر از بلندمرتبه، او را زیر نظر دارد». و هر آنچه پایین‌تر است، از آنچه بالاتر از آن است دریافت می‌کند، تا برترین بلندی‌ها.

آیه «بلندمرتبه‌ای فراتر از بلندمرتبه، او را زیر نظر دارد» همچون زنجیره‌ای از نظارت خوانده می‌شود: هر مرتبه از مرتبه بالاتر از خود دریافت می‌کند، تا به بالاترین قله برسد. پس خواست **ה'** که در رأس این زنجیره است، بر هر آنچه پایین‌تر قرار دارد فرمان می‌راند.

(وآפי' [وآפילו] הפילسופים מודים בזה רק שאין משיגים רק עשר בחי' התחתונות ח' גלגלים וגלגל היומי.

(و حتی فلاسفه نیز به این امر اذعان دارند؛ جز آن‌که تنها ده مرتبه پایین‌تر را درک می‌کنند: هشت فلک و فلک روزانه.

آدمور زاکن در توضیحی میان‌پرانتزی یادآور می‌شود که حتی فلاسفه نیز وجود چنین زنجیره‌ای از علت‌ها را می‌پذیرند؛ فقط از ده مرتبه پایین‌تر آگاهی دارند. در اخترشناسی آن روزگار، آسمان از افلاک تودرتو ساخته شده بود: هشت فلک که سیاره‌ها و ستارگان را حمل می‌کردند، و فلک نهم، «فلک روزانه»، که همه آسمان را روزی یک بار می‌چرخاند.

וע' בפדס שער ששי ספ"ג [סוף פרק ג'] וכבר הסכימו החוקרים כו' וגלגל השכל העשירי 15 כו' ויותר מזה אין משיגים אבל יכול להיות גם לפי דעתם שיש למעלה מהם ג"כ)

نگاه کنید به پردس (פרדس, Pardes)، **שער 6**، پایان فصل 3: «پژوهندگان از پیش توافق کرده‌اند»، و غیره؛ «و فلک دهم، فلک عقل»، و غیره؛ و فراتر از این را درک نمی‌کنند. اما ممکن است، حتی بنا بر دیدگاه خودشان، [چیزی] نیز بالاتر از آنان باشد.

آدمور زاکن به پردس ریمونیم (פרדס רמונים)، اثر قبلاپی ربی موشه کوردوورو، ارجاع می‌دهد؛ اثری که دیدگاه مورد توافق فلاسفه، از جمله وجود مرتبه دهم، «فلک عقل»، را نقل می‌کند. به گفته او، آنان مدعی شناخت چیزی فراتر از این نیستند؛ اما هیچ‌چیز در استدلال خودشان وجود مراتب بالاتری از این‌ها را ناممکن نمی‌کند.

רק העכו"ם [העובדי כוכבים ומזלות] אומרים מאחר שכבר נשתלשל בעולם אחר העלם בבחי' שם אלקים המצמצם כו' מוכרח להיות נשאר כך

فقط پرستندگان ستارگان و برج‌های فلکی می‌گویند: از آن‌جا که [همه‌چیز] از پیش، پوشیدگی پس از پوشیدگی، در مرتبه نام **אלקים** که منقبض می‌سازد و غیره، فرود آمده است، ناگزیر باید همین‌گونه بماند.

پرستندگان ستارگان و برج‌های فلکی استدلال می‌کنند که چون نور ה' از لایه‌های پیاپی پوشیدگی، از مجرای مرتبه نام **אלקים** که آن را منقبض و پنهان می‌کند، فرود آمده است، جهان باید به همین وضع بماند. از دیدگاه آنان، چون طبیعت یک بار برقرار شد، دیگر خودبه‌خود پیش می‌رود.

אבל כי אני ידעתי¹⁶ (אני בחי' מל' וכנ"י [וכנסת ישראל]) כי גדול הוי"ה ששם הוי"ה מושל על כל בחי' אלקים¹⁷ משא"כ פרעה אמר לא ידעתי את¹⁸ הוי"ה שלא ידע רק שם אלקים.

اما «من می‌دانم» (من، مرتبه ملکوت و جماعت اسرائیل است) «که הוי' بزرگ است»، زیرا הוי' بر هر مرتبه **אלקים** فرمان می‌راند. درحالی‌که فرعون گفت: «من הוי' را نمی‌شناسم»، زیرا تنها نام **אלקים** را می‌شناخت.

در برابر این دیدگاه، آیه می‌گوید: «من می‌دانم که ה' بزرگ است». «من» که می‌داند، **ملכות** و **جماعت اسرائیل** است؛ آنان درمی‌یابند که ה' بر هر مرتبه **אלקים**، یعنی بر سراسر طبیعت، فرمان می‌راند. فرعون که گفت «من ה' را نمی‌شناسم»، تنها **אלקים** را می‌شناخت؛ یعنی ה' را آن‌گونه که در طبیعت پنهان است.

ואמר עזב ה' את הארץ¹⁹ (ובאמת לא بدעת ידבר²⁰ כמ"ש בתניא ח"ב [חלק ב']²¹ שהרי נס של בריאת שמים וארץ גדול מנס של קי"ס [קריעת ים סוף]²² כו' ע"ש) ולכן אומרים איה אלקיהם.

و گفت: «ה' زمین را وانهاده است» (اما در حقیقت، او از روی نادانی سخن می‌گوید، چنان‌که در **תניא (תניא)**، بخش دوم آمده است؛ زیرا معجزه آفرینش آسمان و زمین بزرگ‌تر از معجزه شکافتن دریای سرخ است و غیره؛ بنگرید آنجا). و از همین‌رو می‌گویند: «**אלקים** آنان کجاست؟»

عبارت «ה' زمین را وانهاده است» که در حزقیال از زبان بزرگان اسرائیل که در نهان بت می‌پرستند گفته می‌شود، همان باور را بیان می‌کند؛ اینکه ה' کناره گرفته و جهان را رها کرده تا به‌خودی‌خود بگردد. توضیح داخل پرانتز این باور را رد می‌کند و به **תניא**، بخش دوم (Shaar HaYichud VebaEmunah)، فصل ۲ ارجاع می‌دهد: آفرینش آسمان و زمین از نیستی معجزه‌ای بزرگ‌تر از شکافتن دریا است، و جهان همچون دریای شکافته‌شده، تنها تا زمانی دوام می‌آورد که کلام ה' همچنان در آن اثر می‌گذارد. از این باور نادرست، طعنه‌ای برمی‌خیزد که ملتها در مزامیر می‌زنند: «**אלקים** آنان کجاست؟»

אבל באמת כל אשר חפץ הוי"ה עשה. שזהו ענין יחוד שם הוי"ה עם שם אלקים ויחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה שיחוד זה היינו בחי' המשכה שנמשך שם הוי"ה ומשתלב בשם אלקים להיות בטול היש כו'.

اما در حقیقت، «هر آنچه هوی خواست، انجام داد.» زیرا این همان موضوع یگانگی نام هوی با نام אלקים و یگانگی قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) و حضور الهی (שכינה, Shechinah) اوست؛ زیرا این یگانگی عبارت است از مرتبه / جنبه (בחינה, bechinah) فرودآوردن، که در آن نام هوی فرود آورده می‌شود و با نام אלקים درهم می‌آمیزد، تا خودنهی‌گری (ביטול, bittul) היש (yesh: [وجود مستقل‌نما]) تحقق یابد، و غیره.

حقیقت این است که «هر آنچه ه' خواست، انجام داد»: نام متعالی ه' در خود طبیعت عمل می‌کند. این همان یگانگی ه' با אלקים است و نیز یگانگی قدوس متبارک و שכינה او خوانده می‌شود: ه' به پایین فرود آورده می‌شود و با אלקים درهم می‌آمیزد، تا هستی آفریده‌شده در برابر ه' به بیטול برسد.

7 והנה בבחי' יחוד זה והמשכה זו יש ב' דרכים. הא' ששם הוי"ה יורד למטה לבחי' אלקים ונק' שילוב הוי"ה באלקים.

اکنون، در این یگانگی و این فرودآوردن، دو راه وجود دارد. راه نخست آن است که نام چهارحرفی (ה', Havayah) به پایین، تا مرتبه نام אלקים (אלקים, Elokim)، فرود می‌آید؛ و این را درهم‌تنیدگی (שילוב, shiluv) ه' در אלקים می‌نامند.

یگانگی ه' و אלקים می‌تواند به دو شیوه تحقق یابد. در شیوه نخست، ه' درون אלקים فرود می‌آید؛ این را درهم‌تنیدگی ه' در אלקים می‌نامند، که در آن حروف دو نام یکی‌درمیان می‌آیند و یک نام مرکب واحد می‌سازند.

ואזי האל"ף קודם ל"י²³ ששם אלקים מלביש את שם הוי"ה. ושם הוי"ה מלוכש בתוכו.

آنگاه حرف الف (alef, א) پیش از حرف یוד (yud, י) می‌آید؛ زیرا نام אלקים نام هوی را دربر می‌گیرد و نام هوی درون آن پوشیده است.

در این ترکیب، الف پیش از یود می‌آید؛ حرف نخست אלקים پیش از حرف نخست ه' قرار می‌گیرد. این نشان می‌دهد که אלקים در بیرون است و ه' را درون خود می‌پوشاند.

והב' ששם אלקים עולה למעלה. ונכלל בשם הוי"ה ואזי היו"ד קודם לאל"ף כו'

و راه دوم آن است که نام אלקים به بالا صعود کند و در نام هوی گنجانده شود؛ آنگاه یود پیش از الف می‌آید و الی آخر.

راه دوم وارونه راه نخست است: אלקים بالا می‌رود و در ه' جذب می‌شود. آنگاه یود نخست می‌آید و نشان می‌دهد که اکنون ه' پیشرو است و אלקים در آن گنجانده شده است.

והנה היתרון והמעלה הוא כששם אלקים עולה למעלה כי כשהשם של הוי"ה יורד לבחי' שם אלקים להתלבש בו הנה הוא ע"י כמה צמצומים להיות התלבשות בבחי' יש אבל כשהשם אלקים עולה ונכלל בבחי' הוי"ה הי"ז [הרי זה] עולה לבחי' אין כו':

אکنون، مزیت و برتری آن‌گاه است که نام **אלקים** به بالا صعود کند. زیرا هنگامی که نام **הוי"** به پایین، تا مرتبه نام **אלקים**، فرود می‌آید تا در آن پوشیده شود، این کار از راه انقباض‌های بسیار (**צמצומים**, tzimtzumim) صورت می‌گیرد تا پوشیده شدن در مرتبه وجود (**יש**, yesh) امکان‌پذیر شود؛ اما هنگامی که نام **אלקים** بالا می‌رود و در مرتبه **הוי"** گنجانده می‌شود، بدین‌سان به مرتبه عدم (**אין**, ayin) صعود می‌کند و الی آخر.

آلتر ربه (آدمو"ר הזקן) می‌گوید که راه دوم، یعنی صعود **אלקים**، برتر است. برای آن‌که **ה'** فرود آید و در **אלקים** پوشیده شود، انقباض‌های بسیار لازم است تا بتواند در وجود مخلوق جای گیرد؛ اما وقتی **אלקים** در **ה'** صعود می‌کند، به عدم الهی، که فراتر از هر وجود معین است، بالا برده می‌شود.

بخش 4 • 81-12

حروف و ریشه آن‌ها

8 **והנה נר מצוה²⁴ הוא בחי' העלאת. ותורה אור הוא בחי' המשכה וביאור הענין הוא בהקדים להבין ענין האותיות.**

اکنون، «فرمان (**מצוה**, mitzvah) چراغ است» مرتبه صعود است، و «تورات نور است» مرتبه فرودآوردن. شرح مطلب با فهمیدن نخست ماهیت حروف آغاز می‌شود.

آیه «زیرا فرمان (**מצוה**) چراغ است و تورات نور است» دو بخش دارد که با این دو حرکت متناظرند: میتسوا، یعنی چراغ، صعود است و تورات، یعنی نور، فرودآوردن است. برای توضیح این مطلب، آلتر ربه نخست درباره ماهیت حروف سخن می‌گوید.

وهוא כי האותיות היוצאות בה' מוצאות הפה. אחה"ע מן הגרון כו'. אין המוצאות עושים ומפעילים את האותיות כמו כנור המנגן שמוציא הקול ע"י האדם המנגן שאז נולד ונתהוה הקול ונגון.

مقصود این است که درباره حروفی که از پنج مخرج دهان بیرون می‌آیند – حروف **א, ה, ח, ע** (alef, ches, hei, ayin) از گلو و غیره – مخرج‌ها حروف را نمی‌سازند و پدید نمی‌آورند؛ چنان‌که سازی چون چنگ، هنگام نواخته شدن، به واسطه نوازنده صدا را بیرون می‌آورد و در آن هنگام صدا و نغمه زاده می‌شوند و پدید می‌آیند.

حروف از پنج جایگاه ادای دهان بیرون می‌آیند: حروف **א, ה, ו** از گلو، و گروه‌های دیگر از کام، زبان، دندان‌ها و لب‌ها. باین‌حال، این اندام‌ها حروف را به شیوه‌ای که چنگ صدایش را تولید می‌کند پدید نمی‌آورند؛ چنگ تا زمانی که نوازنده آن را نوازد موسیقی‌ای ندارد و تنها آن‌گاه است که صدا زاده می‌شود.

אבל האותיות שבה' מוצאות הפה אינו כן אלא שהאותיות כבר היו בנפש שכל נפש מליאה אותיות ובבואם לה' מוצאות הפה הם המניעים את המוצאות ולא מתנועעים ע"י המוצאות.

אם חروف פנח מחרג דהאן צנין ניסטנד; בלכ חרופ אז פיש דר נפס ובוד דאשתאנד, זיירא הר נפסי אָכנד אז חרופ אסט. הנגמי קה בה פנח מחרג דהאן מי־רסנד, אין חרופאנד קה מחרג־הא רה בה חרکت דרמי־آورנד, נה אָנקה מחרג־הא אָנ־הא רה בה חרکت דראורנד.

סחנ־קחטן וזע דיגרי דארד: חרופ אז פיש דר נפס ובוד דארנד, ו הר נפסי «אָכנד אז חרופ» אסט. הנגמי קה חרופ בה דהאן מי־רסנד, אין חרופאנד קה אנדאמ־הי קחטאר רה בה חרکت דרמי־آورנד, נה אינקה אנדאמ־הא אָנ־הא רה פדיד آورנד.

9 והנה יש כמה בחי' אותיות. אותיו' [אותיות] המחשבה ²⁵ ואותיו' [אותיות] הדבור. אותיות המחשבה בנינה ואותיות הדיבור במל'

אכנון, חרופ צנד מרטה דארנד: חרופ אנדישה ו חרופ־קחטאר. חרופ־אנדישה דר פהם (בינה, Binah) هستנד ו חרופ־קחטאר דר פרמאנרוויי (מלכות, Malchus).

חרופ דר צנד מרטה ובוד דארנד: חרופ־אנדישה קה בא פהם מרטהאנד, ו חרופ־קחטאר קה בא פרמאנרוויי מרטהאנד.

ובחי' דבור שלמעל' [שלמעלה] הוא בבחי' המחשבה למטה שהוא דבור המלאכי' [המלאכים] וקרא זא"ז [זה אל זה / זה את זה] ²⁶ וגבוה מעל גבוה שמקבלי' [שמקבלים] דין מן דין' ²⁷ עד רום המעלות מה שלמטה הוא בבחי' מחשבה נק' לגבי שלמעלה בחי' דבור ובחי' מחשבה שלמעלה יותר נעלמה.

ו מרטה־קחטאר־עאמ־באלטר, דר מרטה־אנדישה־עאמ־פאיינ־טר אסט; ו אָנ, קחטאר־פרשטגאן אסט, קה «יכי דיגרי רה פראחואנד» ו «בלנדפאיה־אי פראטר אז בלנדפאיה־אי אסט», זיירא יכי אז דיגרי דריאפט מי־קנד, טא באלאטרינ־מראטב. אָנקה דר מרטה־אנדישה־פאיינ־טר אסט, דר נסבט בא עאמ־באלטר, מרטה־קחטאר נאמידה מי־שוד; ו מרטה־אנדישה־עאמ־באלטר, פנהאן־טר אסט.

אין דו נסבט בה יכדיגר סנגידה מי־שונד: קחטאר־מרטה־אי באלטר, מאנד אנדישה־מרטה־פאיינ־טר אסט; בנאבראין, קחטאר־פרשטגאן קה דר סטאיש «יכי דיגרי רה פראמי־חואנד», דר מרטה־אנדישה־אנשאן קראר דארד. תרגום אָן עבארט רה «יכי אז דיגרי דריאפט מי־קנד» ברמי־גרדאנד; פס הר מרטה אז מרטה־באלטר אז חוד דריאפט מי־קנד, טא באלאטרינ־מרטה: אָנקה בראי מרטה־אי פאיינ־טר אנדישה אסט, דר מקאייסה בא מרטה־באלטר פקט קחטאר אסט, ו אנדישה־אָן מרטה־באלטר באז הר פנהאן־טר אסט.

10 והנה שרש גלוי האותיות הוא בחכמה ויהי האדם לנפש חיה.²⁸ בחי' חיה היא בחכמה.

اکنون، ریشه آشکارشدن حروف در حکمت (חכמה, Chochmah) است: «و انسان نفسی زنده (נפש حיה, nefesh chayah) شد»؛ مرتبه حیاتِ نفس (حיה, Chayah) در حکמה است.

پس از آنکه نشان داد حروف پیش از گفتار وجود دارند، آلتِ ربه ریشه آنها را در مرتبه‌ای بالاتر پی می‌گیرد. آشکارشدن حروف در حکמה آغاز می‌شود: آیه می‌گوید که انسان نفسی زنده شد؛ معنای ساده آن «موجودی زنده» است، و آلتِ ربه واژه «حَیَّاه» را به منزله مرتبه حیاتِ نفس می‌خواند که با حکמה متناظر است.

אך אין זה רק בבחי' גלוי אבל שרשם הנעלם הוא למעלה מעלה בבחי' כתר כמ"ש בזוהר אינון כתרין עילאין²⁹ כו' ונחתא כ"ף מעל כורסייא דיקריה כו'

اما این تنها در مرتبه آشکارشدن است؛ حال آنکه ریشه پنهان آنها بسیار، بسیار بالاتر، در مرتبه تاج (כתר, Keser) است؛ چنانکه در زوهر (זהר) آمده است: «آنها تاج‌های برین‌اند» و جز این، و «حرف کاف (כ"ף, kaf) از فرازِ تختِ جلالِ او فرود آمد» و جز این.

اما حکמה تنها جایگاهی است که حروف در آن نخست آشکار می‌شوند؛ ریشه پنهان آنها بسیار بالاتر است، در کתר، مرتبه‌ای فراتر از عقل. زوهر حروف را «تاج‌های برین» می‌خواند و فرودآمدن حرف کاف را از فرازِ تختِ جلالِ او شرح می‌دهد؛ این نشان می‌دهد که حروف از عالی‌ترین جایگاه فرود می‌آیند.

כי מהות האותיות אינון בחי' שכל רק הם למעלה מן השכל שא"א להשיג בשכל מהות האותיות ומוצאן במבטא אב"ג שהם יוצאות מכלי השכל. רק עיקרם נלקחים מבחי' שלמעלה מהשכל

زیرا ماهیت حروف مرتبه عقل نیست؛ بلکه آنها فراتر از عقل‌اند، چون عقل نمی‌تواند ماهیت حروف و سرچشمه آنها را در تلفظ الف، بت، گیمِل (אב"ג, alef, beis, gimmel) دریابد؛ حروفی که از ظرف‌های عقل صادر می‌شوند. بلکه اصلی آنها از مرتبه‌ای گرفته شده است که فراتر از عقل است.

حروف فرآورده عقل نیستند. عقل نمی‌تواند دریابد که حروف در ذات خود چیستند یا چگونه به صورت الف، بت، گیمِل تلفظ می‌شوند، هرچند از راه قوای خودِ ذهن بر زبان می‌آیند؛ اصلی آنها از مرتبه‌ای بالاتر از عقل گرفته می‌شود.

והן נעשות בחי' לבוש להשכל להשכיל כל דבר בכל לשון מע' לשון.

و آنها برای عقل به منزله جامه می‌شوند، تا هر مطلبی را به هر یک از هفتاد زبان بفهمد.

از آنجا حروف جامه‌ای برای عقل می‌شوند، ذهن از طریق آنها می‌تواند هر مطلبی را به هر یک از هفتاد زبان بفهمد و بیان کند.

שכל דבר שכל אינו נתפס אלא באותיות אבל אין האותיות מהות השכל ועצמותו אלא בחי' לבוש כנודע שהשכל מתלבש לפעמים באותיות אלו.

זיכר הר מלכ עקלי תנח דר חרופ דריפת מי שוד; אחר חרופ מוהיט עקל ו חוד אנ ניסטנד; בלכ מרובתה אמה אננד; אנהן כה מלומ אסט כה עקל אה דר אין חרופ אמה מי پوشד.

הר אנדישהי תנח אז טריק חרופ דריפת מי שוד, אחר חרופ חוד אנ אנדישה ניסטנד; אקט אמה אננד. אז הדין רוסט כה יכ אנדישה מי טונד אה דר ממועהי אז חרופ ו אה דר ממועהי דיגר אמה ביהשד.

11 ולפעמים באותיות אלו. כמו דבור התוספות והר"ן [והרבינו נסים] שמלבישים כל א' השכל באותיות אחרים ונלקחים מלמעלה מן השכל רק שאין מתגלים אלא בשכל.

ו אה דר אנ חרופ, מננד בייא תוסאפוס (תוספות, Tosafos) ו רנ (הר"ן, Ran), כה הר יכ עקל רה דר חרופי דיגר מי پوشננד. ו [אין חרופ] אז ורי עקל ארטה מי שונד, אר אנכ אקט דר עקל אשכר מי ארנד.

יכ אנדישה רה מי טוונ בה וזההיי מוואוט בייא ארד: תוסאפוס ו רנ, דו מוסר קלסיק תלמוד, מי טוננד הדין אסטלל רה הר יכ בה וזההיי אא חוד בייא אנה. אין נשחן מי אדד כה חרופ חוד אנדישה ניסטנד; אנח אז ורי עקל מי אינד, הרקנד אקט דרון אנ אשכר מי שונד.

והמשל בזה כח ההולדה³⁰ שבמוח שנתהווה באדם אחרי היותו בן י"ג או ט' (סנהדרין רפ"ח)

ו מונה אין מלכ, נירוי תולידמל אסט כה דר מוז ארר ארד ו דר אנסחן פס אז אנכ סיזדהסלה יח נהסלה שוד פדיד מי איד (סנהדרין, אגוז פסל השטמ).

דר אדמה מונהי מי איד: נירוי תולידמל כה איהאש דר מוז אסט, תנח הנהמי דר אנסחן פדידאר מי שוד כה בה סני מעין ברסד. מנ דו סן רה אר מי אנד: סיזדה יח נה סל, ו בה אגוז פסל השטמ רסלה סנהדרין (סנהדרין, Sanhedrin) ארעא מי אדד; איהי כה תלמוד אכח מי אנד איח פסרי בה סן נהסלגי ניז מי טונד אררנדי פדיד אורד.

ואף שכבר הי' לו מוחין בשלימות מ"מ כח ההולדה לא נגמר עד היותו בן י"ג או ט' וגמר כח זה תלוי במאכל אשר יאכל.

ו בה אנכ אואי עקלניאש (מוחין, mochin) אז בייש אמל בוד, בלין הדין נירוי תולידמל תה סיזדהסלה יח נהסלה שדנש אמל נמי שד; ו אמל שדן אין נירוי בה אדיי בסטגי ארד כה מי אורד.

מאן אסט עקל יכ פסר אז בייש בהטור אמל רשד ארד, אחר נירוי תולידמל תה רסידן או בה אנ סן אמל נמי שוד ו אמל שדנש בה אדיי בסטגי ארד כה מי אורד. דר ליקוטי טורח (לקוטי תורה), דר פאראשי ונטחחן, אטר ריב (אדמו"ר הזקן) הדין מונה רה בה אר מי בוד ו בה אין תביין בזמי ארד: פסרי כה הנוז נהסלה נשד, בהאדזה אפי חייא ו עקל ברי חוד ארד; אחר תנח נורי ארזוד, יעני עקל פחטה, בה או אמן מי אדד דר מרובתה פליין אר ביישד ו מוואדי תרז פדיד אורד. בנברין, ביישדנה ברי ביישדין בה נורי ארזוד ניז ארד.

וכנודע ממה שאין מאכילין את הכה"ג [הכהן גדול] בעיוה"כ [בערב יום הכפורים] דברים שמרבי' הזרע. שיש מאכלים מרבים הזרע. ויש מאכלים ממעיטים.

چنانکه از [حکم] شناخته شده‌ای برمی‌آید که در آستانهٔ یوم کپیور، خوراکی‌هایی را که نطفه را افزایش می‌دهند به کاهن اعظم نمی‌خورانند؛ زیرا برخی خوراکی‌ها نطفه را افزایش می‌دهند و برخی آن را کاهش می‌دهند.

دلیل، حکمی است که بر اساس آن در آستانهٔ یوم کپیور خوراکی‌هایی را که نطفه را افزایش می‌دهند به کاهن اعظم نمی‌خورانند، تا در آن روز از نظر آیینی ناپاک نشود. برخی خوراکی‌ها نطفه را افزایش می‌دهند و برخی دیگر آن را کاهش می‌دهند؛ پس خوراک مستقیماً بر این نیرو اثر می‌گذارد.

12 והנה במאכלים ההם עצמן אין בהם כח ההולדה רק כשבאים להמות. והמות מתחזק על ידם אזי נתהוה ונגמר כח ההולדה.

اکنون، در خود آن خوراک‌ها نیروی تولیدمثل وجود ندارد؛ تنها هنگامی که به مغز می‌رسند و مغز به واسطهٔ آن‌ها نیرومند می‌شود، نیروی تولیدمثل پدید می‌آید و کامل می‌گردد.

خود خوراک‌ها نیروی تولیدمثل ندارند. تنها هنگامی که به مغز می‌رسند و آن را نیرومند می‌کنند، این نیرو پدید می‌آید و کامل می‌شود.

כך האותיו' [האותיות] באים מלמעלה מהשכל שאינו נתפס באותיות כלל. ומ"מ כשבאים לבחי' השכל נעשה גילוי השכל ע"י אותיות.

همین‌طور، حروف از فراز عقل می‌آیند، [از مرتبه‌ای] که اصلاً با حروف دریافت نمی‌شود؛ و با این‌حال، هنگامی که به مرتبهٔ عقل می‌رسند، آشکار شدن عقل به واسطهٔ حروف صورت می‌گیرد.

حروف نیز چنین‌اند: آن‌ها از مرتبه‌ای بالاتر از عقل می‌آیند؛ مرتبه‌ای که اصلاً با حروف دریافت نمی‌شود. با این‌حال، هنگامی که به عقل می‌رسند، عقل به واسطهٔ آن‌ها آشکار می‌شود.

דعا حروف را بالا می برد

13 ולכן אמרו על מט"ט [מטטרון] שקושר כתרי' [כתרים / כתרינ] לקונו מתפלתיהם של ישראל. והענין כי אותיות התפלה עולות למעלה ע"י המלאכים כנודע שכמה מלאכים ממונים בכל היכל לקבל התפלות. ואיתא בזוהר שהמלאך נשיק לה.³¹

ازاین رو دربارهٔ متاترون (Metatron, מט"ט) گفته اند که از دعا‌های اسرائیل برای آفریننده اش تاج‌هایی می‌بندد. مقصود این است که حروف دعا به واسطهٔ فرشتگان به بالا صعود می‌کنند؛ چنان‌که معروف است، در هر تالار آسمانی (היכל, heichal) چندین فرشته مأمورند تا دعاها را دریافت کنند. و در زوهار (זהר, the Zohar) آمده است که فرشته آن را می‌بوسد.

از همین رو دربارهٔ متاترون، فرشته‌ای بلندمرتبه، گفته اند که از دعا‌های اسرائیل «برای آفریننده اش تاج‌هایی می‌بندد». حروف دعا به واسطهٔ فرشتگان بالا می‌روند؛ فرشتگانی که شمار زیادی از آنان در هر تالار آسمانی مأمور دریافت دعاها هستند، و زوهار می‌گوید که فرشته دعا را می‌بوسد.

14 וביאור ענין זה הוא כמו הנושק עד"מ מכניס רוחו והבלו בדבר שנושק.

توضیح این موضوع چنین است: مانند کسی که می‌بوسد؛ به‌عنوان تمثیل، نَفَس و بخار خود را در چیزی که می‌بوسد وارد می‌کند.

بوسه با این تمثیل توضیح داده می‌شود: کسی که می‌بوسد، نَفَس خود را در چیزی که می‌بوسد می‌دمد.

כך המלאך מכניס רוחו והבלו באותיות התפלה להעלותם מבחי' דבור האדם לבחי' דבור המלאכי [המלאכים] שהיא בחי' מחשב' שלמט' [שלמטה]

همین‌گونه، فرشته نَفَس و بخار خود را در حروف دعا وارد می‌کند تا آن‌ها را از مرتبهٔ گفتار انسان به مرتبهٔ گفتار فرشتگان بالا ببرد؛ گفتاری که مرتبهٔ اندیشه‌ای است که در مرتبهٔ پایین‌تر قرار دارد.

همین‌گونه، فرشته نَفَس و نیروی حیات خود را در حروف دعا وارد می‌کند. بدین ترتیب، آن‌ها را از گفتار انسان به گفتار فرشتگان بالا می‌برد؛ گفتاری که، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد، نسبت به جهان پایین‌تر در مرتبهٔ اندیشه است.

וכך עולה התפלה למעלי' [למעלה / למעלה] מעולם ועד עולם. עד עולם העליון שם הוא מט"ט [מטטרון] שעושה בחי' כתר זה. פי' שמעלה האותיו' [האותיות] עד מקורן ושרשן שהוא בכתר.

ו בדین-סאן דעא בע בלא, אז עאלמי בע עאלם דיגער, תא עאלי-טרינ עאלם סעוד מי-קנד; דר אנגא מט"ט (Metatron) אסט קה אין מרבת' תאג רא מי-סאזד. יעני' חרופ רא תא סרעשמה ו רישחשאן בלא מי-ברד; סרעשמה ו רישחשאי קה דר תאג (כתר, Keser) אסט.
 پس دعا از عالمی به عالم بعدی بالا می-رود, تا عالی-ترین عالم; آنجا متاترون از آن تاجی می-سازد: حروف را تا سرچشمه و ریشه-شان بالا می-برد, که در کתר است.

15 והיינו כדי להמשיך אותיות כי התפלה היא יהי רצון שיהי' [שיהיה] המשכת רצון אחר מבתחלה שנמשך בחכ' [בחכמה] וחכמה היא בחי' דין.

ו אין בראי אן אסט קה חרופי בע פאיינ פרופרסטאדע שונד; זיפרא דעא עבארט אסט אז «אראד' [תו] צנינן באשד»; יעני' אראדאי צז [אראדאי קה דר אגאז בוד] פרופרסטאדע שוד; همان اراده‌ای که نخست به حکمت (חכמה, Chochmah) کشیده شد, و حکمت مرتبة' داوری אסט.

هدف از بالا بردن حروف, فرورفستادن حروف تازه است. دعا می-گوید: «ارادات צנינן באשד» (יהי רצון, yehi ratzon), که لفظاً یعنی «اراده באשד»: درخواست می-کند اراده‌ای تازه, متفاوت از اراده‌ای که نخست به חכמה کشیده شد, فرورفستاده شود; و חכמה, چنان-که پیش-تر توضیح داده شد, مرتبة' داوری و اندازه-گیری سخت-گیرانه است.

וכן התורה דמחכ' [דמחכמה] נפקת מימינו אש דת למו³² שהיא בחי' אש וגבורות וע"פ התורה אין יסורים בלא עון.³³ אבל בכתר שם הם רחמים פשוטים ונושא עון כו' ומשמ' נמשך אותיות חדשות כו':^{34, 35}

המצינן תורות, קה «אז חכמה בירון מי-איד»: «אז دست راست' او, قانونי آتشین برای آنان»; אין מרבת' آتش ו قید ו سخت-گیری-ها (גבורות, Gevuros) אסט; ו בר وفق תורות, רנצי بدون گناه نیست. اما דר תאג (כתר, Keser), رحمت' محض אסט, و «او بار' گناه را بر دوش می-کشد» و غیره; و از آنجا حروف تازه בע پایین فرورفستاده می-شوند و غیره.

תורות ניז אז חכמה סרעשמה מי-גירד ו «قانونی آتشین» خوانده می-شود; אין تعبیر בע آتش و גבורות اشاره دارد: בר پایه' معیار خود תורות, رنצי بدون گناه نیست. اما کתר رحمت' محض را در خود دارد; همان رحمتی که, به تعبیر آیات' صفات' رحمت' ה', «بار' گناه را بر دوش می-کشد», و از آنجا حروف تازه – بیان اراده‌ای تازه – فرورفستاده می-شوند. در لیکوتی תורה (לקוטי תורה, Likutei Torah), در بخش چوکات, آلت' רב' (אדמו"ר הזקן) בע אין توضیح (ביאור, biur) باز-می-گردد و אין חרופ רא קה פראטר אז خود תורות-אנד, «חרופ' חכאי-שד'» (אותיות החקיקה, osiyos hachakikah) می-نامد.

פראג, هوا و نور

16 והנה ככל הענין הזה באותיות כך הוא בבחי' המצות כי נר מצוה. והענין שאין אור הנר מאיר אלא

כשיש אויר סביב האור משא"כ כשאין שם אויר יכבה ולא יאיר כלל

אکنون, همانگونه که تمام این موضوع درباره حروف چنین است، درباره مرتبه فرمانها (מצות, mitzvos) نیز چنین است؛ زیرا «فرمانی (מצוה, mitzvah) چراغ است». مقصود این است که نور چراغ تنها هنگامی می‌تابد که پیرامون نور هوا باشد؛ اما وقتی هوایی در آنجا نباشد، خاموش می‌شود و اصلاً نمی‌تابد.

همان الگو درباره فرمانها نیز برقرار است، چنانکه در عبارت «فرمانی چراغ است» آمده است. شعله تنها زمانی نور می‌دهد که پیرامونش هوا باشد؛ بدون هوا خاموش می‌شود و اصلاً نوری نمی‌دهد.

17 והנה האויר הוא בבחי' אותיות. כי הרי רואין שיסוד האויר הוא תחת יסוד האש.^{36, 37}

اکنون، هوا در مرتبه حروف است؛ زیرا می‌بینیم که عنصر هوا پایین‌تر از عنصر آتش قرار دارد.

هوا متناظر با حروف است و همچون آنها رتبه‌ای فروتر دارد؛ در ترتیب چهار عنصر، هوا پایین‌تر از آتش قرار می‌گیرد. یادداشت Kehot برای این ترتیب، میدراش (שמות רבה و במדבר רבה) و זהר را می‌آورد.

17 ואעפ"כ [ואף על פי כן] הרי יש בו דקות הרבה מיסוד האש. והטעם כי האויר אע"פ [אף על פי] שהוא למטה

מיסוד האש. מ"מ שרשו הוא למעלה.

و بااین‌همه، در آن لطافت بسیار بیشتری هست تا [در] عنصر آتش. دلیلش این است که هرچند هوا از عنصر آتش فروتر است، بااین‌حال ریشه‌اش برتر است.

بااین‌همه، هوا بسیار لطیف‌تر و ظریف‌تر از آتش است. دلیلش این است که هرچند هوا فروتر از آتش قرار دارد، ریشه‌اش برتر است.

וביאור הדבר כי הנה יעקב אמר מה נורא.^{38, 39} ולכן מה שאומרים הגדול הגבור והנורא. נורא הוא

מדתו של יעקב.^{40, 41}

شرح مطلب این است که یعقوب (יעקب) گفت: «چه هیبت‌انگیز است!» ازاین‌رو، وقتی می‌گوییم «بزرگ، نیرومند و هیبت‌انگیز»، «هیبت‌انگیز» صفت یعقوب است.

برای توضیح این مطلب، آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) به یعقوب اشاره می‌کند که پس از بیدار شدن از خواب نردبان گفت: «چه هیبت‌انگیز است!» بنابراین، وقتی ه' را «بزرگ، نیرومند و هیبت‌انگیز» می‌خوانیم، «هیبت‌انگیز» در سخن موسی (משה) (تثنیه 10:17) — که آن را در برکت نخست دعای عمیدا می‌گوییم — صفت یعقوب است؛ یادداشت کھوت، زوهار (זהר) (2:79a)، به نقل از اور هتورا (אור התורה)) را منبع این مطلب می‌داند.

18 ולכאורה לא שייך בחי' נורא ליעקב כ"א לפחד יצחק. ⁴² אלא לפי שיעקב היה הממוצע בין האבות. ⁴³

در نگاه نخست، مرتبه «هیبت‌انگیز» به یعقوب (יעקب) مربوط نمی‌شود، بلکه تنها به «هراس اسحاق» (יצחק) مربوط است. اما [چنین است]، زیرا یعقوب میان پدران قوم واسطه بود.

به نظر می‌رسد هیبت نه به یعقوب، بلکه به اسحاق تعلق داشته باشد؛ زیرا ה' او «هراس اسحاق» نامیده می‌شود. پاسخ این است که یعقوب میان پدران قوم واسطه بود و مهر ابراهیم (آברהם) را با خویشتن‌داری اسحاق پیوند می‌داد؛ یادداشت کھوت برای جایگاه یعقوب میان آنان به زوهار (זהר) (1:60b) ارجاع می‌دهد.

ونודע שא"א שיחוברו ב' הפכים עד שיערה רוח מלמעלה משניהם. כענין עושה שלום במרומיו ⁴⁴ כו'.

و معلوم است که محال است دو امر متضاد با یکدیگر پیوند یابند، مگر آن‌که روحی از فراز هر دوی آن‌ها بر آنان فرو ریزد؛ چنان‌که در عبارت «او در بلندی‌های خود صلح برقرار می‌کند» و مانند آن آمده است.

دو امر متضاد را هیچ‌یک به‌تنهایی نمی‌تواند به هم پیوند دهد؛ آن‌ها تنها هنگامی متحد می‌شوند که روحی از مرتبه‌ای فراتر از هر دوی آن‌ها بر آنان فرو ریزد. به همین سان، ה' «در بلندی‌های خود صلح برقرار می‌کند» و از مرتبه‌ای فراتر از نیروهای متضاد، میان آن‌ها هماهنگی پدید می‌آورد.

19 ולכן מאחר שיעקב היה המחבר לכך היה בו גילוי בחי' נורא שהוא למעלה משניהם. וכך הוא בבחי' אויר שהדקות הוא לפי שהוא בחי' ממוצע שהוא בקו האמצעי חח"ן [חכמה חסד נצח] מימין. ובג"ה [ובינה

גבורה הוד] משמאל.

بنابراین، از آنجا که یعقوب (יעקب) پیونددهنده [آن دو] بود، تجلی مرتبه «هیبت‌انگیز» در او بود؛ مرتبه‌ای که از هر دو برتر است. همین‌طور است در مرتبه هوا: لطافت آن از این روست که مرتبه واسطه است و در خط میانی قرار دارد؛ حکمت (Chochmah)، مهر (חסד، Chesed) و پیروزی (נצח، Netzach) در سمت راست، و فهم (בינה، Binah)، قید و سخت‌گیری (גבורה، Gevurah) و شکوه (הוד، Hod) در سمت چپ،

از آنجا که یعقوب دو سوی را به هم پیوند داد، کیفیت «هیبت‌انگیز» را آشکار کرد؛ کیفیتی که فراتر از هر دوی آن‌هاست. هوا نیز واسطه است و لطافتش از همین‌جا سرچشمه می‌گیرد: به خط میانی مراتب تجلی (سפירות، Sefiros) تعلق دارد؛ میان خط راست حکمت، مهر و پیروزی و خط چپ فهم، قید و سخت‌گیری و شکوه.

20 וכדת"י [וכדעת תפארת יסוד] באמצע הוא בחי' אור שהוא בחי' ז"א שהוא בקו הממוצע בחי' [ת"ת] [תפארת]

ולכן נק' אור אור יו"ד. 45, 46

ו תאג (כתר, Keser), شناخت (דעת, Daas), زیبایی و هماهنگی (תפארת, Tiferes) و بنیاد (יסוד, Yesod) در میانه‌اند - این مرتبه هوا (אור, avir) است؛ همان مرتبه صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin), که در خط میانی قرار دارد، یعنی مرتبه [תפארת]. از این رو، אור (avir, هوا) «نور» (אור, or) خوانده می‌شود، [با افزودن] حرف یוד (יו"ד, yud).

خط میانی از تاج، شناخت، زیبایی و هماهنگی و بنیاد می‌گذرد. هوا با این خط، که همان Z'eir Anpin و مرتبه زیبایی و هماهنگی است، متناظر است؛ از این رو واژه عبری هوا، avir، با افزودن یک حرف یוד، مانند واژه or، به معنای «نور»، نوشته می‌شود.

שהיו"ד הוא בחי' העלם של האור שמוריד וממשיך להיות האור מאיר. כמו האותיות שהן בבחי' ההעלם.

زیرا حرف یוד مرتبه نهانگی نور است؛ نهانگی‌ای که نور را فرود می‌آورد و امتداد می‌بخشد تا نور بتابد - همانند حروف که در مرتبه نهانگی‌اند.

حرف یוד نشان‌دهنده نهانگی نور است؛ نهانگی‌ای که نور را فرود می‌آورد و امتداد می‌بخشد تا بتابد. حروف نیز همین‌گونه عمل می‌کنند: آن‌ها پوشیدگی‌ای هستند که عقل از طریق آن انتقال می‌یابد. **מאמר** (maamar) درست پیش از این توضیح، همین نکته را می‌گوید (تורה אור (تורה אור), מקץ 14:32): هوا سبب می‌شود چراغ بتابد، زیرا אור از حروف אור به همراه یک حرف יו"ד ساخته شده است؛ و حرف יוד نهفته در آن، همان نور پوشیده‌ای است که از طریق آن به ظهور می‌آید.

21 ובהן ועל ידן נתפס השכל ובא לידי גילוי כי א"א לכל שכל בלי אותיות כנ"ל.

و در آن‌ها و به واسطه آن‌ها، عقل درک می‌شود و به ظهور می‌آید؛ زیرا هیچ اندیشه‌ای بدون حروف ممکن نیست، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد.

در حروف و به واسطه آن‌ها، عقل درک و آشکار می‌شود؛ چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد، هیچ اندیشه‌ای بدون حروف نمی‌تواند وجود داشته باشد.

כך האור שהוא בבחי' העלם בו ועל ידו נתפס האור להאיר לבא לידי גילוי.

به همین‌سان، هوا که در مرتبه پنهانی است: در آن و به واسطه آن، نور درک می‌شود تا بتابد [و] به ظهور آید.

هوا، که واسطه‌ای پوشاننده است، همین نقش را برای نور دارد: نور شعله در آن و به واسطه آن نگاه داشته می‌شود و به تابش درمی‌آید.

וזהו כי נר מצוה ותורה אור.⁴⁷ שע"י נר מצוה נעשה התורה אור כי המצות עולות עד הכתר ששם שרש המצות תר"ך עמודי אור עמוד שמחבר מעלה למטה.

و این است [معناي] «زیرا یک فرمان دینی (מצוה, mitzvah) چراغ است و تورات نور»: زیرا به واسطه «یک فرمان دینی چراغ است»، تورات نور می‌شود؛ چراکه فرمان‌های دینی (מצוות, mitzvos) تا تاج (כתר, Keser) عروج می‌کنند؛ جایی که ریشه فرمان‌های دینی قرار دارد: ششصد و بیست ستون نور؛ ستونی که بالا را به پایین پیوند می‌دهد.

این است معنای «زیرا یک فرمان دینی چراغ است و تورات نور»: به واسطه فرمان دینی، یعنی چراغ، تورات نور می‌شود. فرمان‌های دینی تا تاج عروج می‌کنند؛ ریشه آن‌ها که «ششصد و بیست ستون نور» نامیده می‌شود: عدد ۶۲۰ ارزش عددی واژه کתר است، و شمار ۶۱۳ فرمان تورات به اضافه هفت فرمان حکیمان. هر یک ستونی است که بالا را به پایین پیوند می‌دهد.

22 וכענין יעקב חבל נחלתו⁴⁸ כשמתנועע החבל למטה כו'. וכך ע"י המצות שהן במל' עולות בכתר ונמשך משם בחי' אותיות חדשים דהיינו תוס' [תוספת] אור להיות אור התורה מאיר. כי הגה התורה נקראת משל הקדמוני.^{49, 50}

چنان‌که در مضمون «يعقوب (יעקوب) ريسمان میراث اوست» آمده است: وقتی ريسمان از پایین به حرکت درمی‌آید، و الی آخر. همچنین، به واسطه فرمان‌ها (מצוות, mitzvos)، که در فرمانروایی (ملכות, Malchus) هستند [و] به تاج (כתر, Keser) صعود می‌کنند، مرتبه‌ای از حروف تازه از آن‌جا به پایین کشانده می‌شود؛ یعنی نوری افزوده، تا نور تورات بتابد. زیرا تورات «مَثَلِ ذاتِ قدیم» نامیده می‌شود.

يعقوب (יעקوب) «ريسمان میراث او» نامیده می‌شود: در آیه، واژه حبل (chevel, حبل) [به معنای سهمی است که با ريسمان اندازه‌گیری و تعیین شده]؛ اما آلتَر ربه (ادموی"ר הזקן) تصویر ريسمانی را به کار می‌گیرد که وقتی سرِ پایینش حرکت کند، سرِ بالایش نیز به حرکت درمی‌آید. به همین ترتیب، میتصوت، که در فرمانروایی هستند، تا تاج می‌رسند و از آن‌جا حروف تازه‌ای – نوری افزوده – به پایین کشانده می‌شود تا نور تورات بتابد. تورات «مَثَلِ ذاتِ قدیم» نامیده می‌شود؛ این عبارت در معنای ظاهری‌اش «ضرب‌المثل پیشینیان» است، و آلتَر ربه در تורה اور (تורה اور)، مگیلات إستر (مگیلات אסתר)، توضیح می‌دهد که «قدیم» به ذاتِ خود ה' اشاره دارد؛ ذاتی که به کلی ورای عوالم است.

تورات به مثابه مَثَل؛ نام بزرگ

23 וענין המשל הוא כמ"ש וידבר שלשת אלפים משל.⁵¹ כי הנה חכמת שלמה היא חכמה תתאה⁵² שהיא בחי' מל' דאצי'.

و معنای مَثَل همان است که نوشته شده: «و سه هزار مَثَل گفت». زیرا حکمت سلیمان (שלמה)، حکمت فروتر (חכמה, Chochmah) است که مرتبه فرمانروایی (ملכות, Malchus) در عالم صدور (אצילות, Atzilus) است؛

تورات همین‌اکنون «مَثَل» خوانده شد، و آدمور زاین این معنا را با سلیمان توضیح می‌دهد؛ او «سه هزار مَثَل گفت». حکمت سلیمان «حکمت فروتر» است، مرتبه فرمانروایی عالم اَצילות، یعنی آخرین مراتب تجلی (سפירות, Sefiros) در عالم صدور.

והיינו בחי' מל' המאירה בבי"ע כי מל' דאצי' עצמה היא רוח"ק [רוח הקודש] ונו"ה [ונצח והוד] דאצי' היא בחי' נבואה ובאצילות איהו וחיוהי חד.

یعنی مرتبه ملכות هنگامی که در [عوالم] عالم آفرینش (بریاة, Beriah)، عالم صورت‌بخشی (יצירה, Yetzirah) و عالم عمل (عשיה, Asiyah) می‌تابد. زیرا خود ملכות در اَצילות، روح הקודש (רוח הקודש, ruach hakodesh) است؛ و پیروزی (נצח, Netzach) و شکوه (הוד, Hod) در اَצילות مرتبه نبوت‌اند؛ و در اَצילות، «او و نیروهای حیاتش یکی هستند».

دقیق‌تر بگوییم، مقصود، فرمانروایی عالم اَצילות است، آن‌گاه که در عوالم فروتر بریاة، یצירה و عשיה می‌تابد. خود فرمانروایی اَצילות همان روح הקודש است؛ پیروزی و شکوه اَצילות سرچشمه نبوت‌اند؛ و در اَצילות همه‌چیز با ה' یکی است.

ולכן יש ס"ר פירושם על כל פסוק מד"ת [מדברי תורה] ונבואה. וגם משלי ושה"ש [ושיר השירים] שאמר שלמה ברוה"ק [ברוח הקודש] הן במל' דאצילות עצמה למעלה מחכמת שלמה

ازاین‌رو، برای هر آیه از سخنان تورات و نبوت ششصد هزار تفسیر وجود دارد. همچنین کتاب امثال و غزل‌ها، که سلیمان با روح הקודش گفت، در خود فرمانروایی اَצילות قرار دارند، که فراتر از حکمت سلیمان است؛

چون نبوت و روح הקודש از اَצילות سرچشمه می‌گیرند، که با بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof) یکی است، هر آیه از تورات و انبیا ششصد هزار تفسیر در خود دارد. امثال و غزل‌ها، که سلیمان با روح הקודש گفت، از خود فرمانروایی اَצילות سرچشمه می‌گیرند؛ این مرتبه از حکمت خود سلیمان بالاتر است.

אבל מה שנתן חכמה לשלמה היא בחי' חכמה תתאה דבריאה ובחכמה זו דיבר על כל דבר מד"ת [מדברי תורה] שלשת אלפים משל

اما آنچه [ה'] به سلیمان به عنوان حکمت داد، مرتبه حکمت فروتر در عالم آفرینش است؛ و او با این حکمت درباره هر موضوعی از سخنان تورات سه هزار مثل گفت،

اما حکمتی که ה' به سلیمان داد، حکمت فروتر عالم بریאה است. او با این حکمت درباره هر موضوعی از تورات سه هزار مثل گفت.

דהיינו روحניות שבד"ת [שבדברי תורה] מכל הג' עולמות ב"ע (שכל מה שיש למטה יש למעלה כנודע מאתרוג שלמטה שמעורר למעלה שדוקא אתרוג ולא תפוח.

یعنی معنویت نهفته در سخنان تورات، از هر سه عالم بریאה، یצירה و עשיה (زیرا هرچه در پایین هست، در بالا نیز هست؛ چنان که از إتروگ (אתרוג، esrog) [نوعی بالنگ] در پایین دانسته می شود که در بالا برمی انگیزد؛ و آن جا مشخصاً إتروگ است، نه سیب.

این مثلها معنای معنوی نهفته در سخنان تورات را آن گونه که در سه عالم بریאה، یצירה و عשיה وجود دارد، بیان می کنند. اذمور زاکن در توضیحی داخل پرانتز می افزاید که هرچه در پایین وجود دارد، نمونه ای در بالا نیز دارد: إتروگی که در پایین گرفته می شود، نمونه خود را در بالا به جنبش درمی آورد؛ از این رو، מצוה (mitzvah) مشخصاً إتروگ را لازم می داند، نه سیب.

ולקרב אל השכל הוא כמו דבר גשמי המצוייר בדמיון האדם. אך דמיון מחשבת האדם אינה פועלת כלום. אבל למעלה כי לא מחשבותי⁵³ כו')

و برای نزدیک کردن [این مطلب] به فهم، این مانند چیزی جسمانی است که در خیال انسان نقش می بندد؛ با این تفاوت که خیال پردازی انسان هیچ اثری پدید نمی آورد، اما در بالا، «زیرا اندیشه های من [اندیشه های شما] نیستند»، و الی آخر.

برای نزدیک کردن این مطلب به فهم، می توان آن را به چیزی جسمانی مانند کرد که در خیال انسان نقش می بندد. اما خیال پردازی انسان اثری پدید نمی آورد، حال آن که در بالا، «اندیشه های من اندیشه های شما نیستند»: نمونه آن جا واقعی است و اثر می گذارد.

שהשיג ממדרגה התחתונה דעשיה עד מדרגה הראשונה שבבריאה. וכל עולם יש בו י"ס [ספירות] וי' כלול מי' עד אלף וזהו שלשת אלפים.

[این] چیزی است که او دریافت کرد: از پایین ترین مرتبه عשיה تا نخستین مرتبه بریאה. هر عالم ده مرتبه تجلی (سפירות) دارد، و [هر] ده تایی از ده تایی تشکیل می شود تا به هزار برسد؛ و این همان سه هزار است.

سلیمان این مراتب را از پایین ترین مرتبه عשיה تا نخستین مرتبه بریאה دریافت کرد. هر عالم ده سפירות دارد؛ هر کدام از اینها ده تاست و هر یک از آن ده تا نیز دوباره ده تا، که در هر عالم هزار می شود؛ سه عالم نیز سه هزار مثل می دهد.

אבל באצ"י דאיהו וחיוהי חד לא השיג. אבל באמת גם התורה דאצ"י היא בחי' משל לגבי המאציל העליון ב"ה.

اما در **אצילות**، جایی که «او و نیروهای حیاتش یکی هستند»، او دریافت نکرد. بااین‌همه، در حقیقت، حتی **توراتِ اצילות** نیز در نسبت با **مُفیض برتر**، **متبارک باد او**، مرتبۀ **مَثَل** است.

دریافتِ سلیمان به **אצילות** نرسید؛ آن‌جا **ה'** و صفاتش یکی هستند. بااین‌حال، حتی **تورات** در مرتبۀ **אצילות** نیز در قیاس با **خودِ ה'**، **مُفیض برتر**، تنها «**مَثَل**» است.

דאוריית' [דאורייתא] מתקשרא בקוב"ה [בקודשא בריך הוא]⁵⁴ כמו דישראל מתקשראן באוריית' שאין להם ערך לגבי התורה אלא דמתקשראן בה.

زیرا «تورا به قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) پیوند دارد»، همان‌گونه که «اسرائیل به تورا پیوند دارند»؛ زیرا آنان با تورا هم‌سنگی ندارند، جز اینکه به آن پیوند دارند.

با تکیه بر تعلیم **زوهار (זהר)** که تورا به **קב"ה / קודשא בריך הוא** پیوند دارد، **آلتر ربه (אדמו"ר הזקן)** رابطۀ تورا با **ה'** را با رابطۀ **اسرائیل** با تورا مقایسه می‌کند. **اسرائیل** با تورا هم‌سنگی ندارند، اما به آن پیوند دارند؛ به همین ترتیب، تورا، هرچند تنها «**مَثَل**ی» برای **ה'** است، به او پیوند دارد.

24 וכך התורה מתקשראת בקוב"ה [בקודשא בריך הוא] כו'. וכדי שיומשך ויתפשט אוא"ס [اور אין سوف] ב"ה המאציל בהתורה הוא ע"י נר מצוה שהיא בחי' אוי"ר [אוי"ר]⁵⁵ اور י'

همچنین **تورات** به **قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu)** پیوند دارد، و **الی آخر**. و برای آنکه **نور بی‌پایان (اور אין سوف, Or Ein Sof)**، **متبارک باد**، که **فیض‌بخش** است، به **تورات** **فروآورده** و در آن **گسترش** یابد، این امر از طریق «یک فرمان دینی (**מצוה, mitzvah**) چراغ است» صورت می‌گیرد؛ این مرتبۀ **הوا (اوی"ر, avir)**، یا **نور (اور, Or)** [یا یک] **یود (י, yud)** است.

برای آنکه **نور بی‌پایان**، یعنی **ה'** که **فیض‌بخش** است، به **تورات** **فروآورده** و در آن **گسترش** یابد، باید «یک فرمان دینی چراغ است». فرمان دینی همان **هوا**، یعنی **هوای پیرامون شعله**، است که «نور با یک **یود**» است؛ چنان‌که در بالا توضیح داده شد.

שהמצות הן בחי' העלאה כמו קרבנות שנעשו מן הבהמות להיות אשה ריח ניחוח.

زیرا **فرمان‌های دینی (מצוות, mitzvos)** مرتبۀ **عروج‌اند**؛ مانند قربانی‌هایی که از حیوانات فراهم می‌شدند تا «قربانی آتش، رایحه‌ای پسندیده» شوند.

فرمان‌های دینی **عروج‌اند**؛ مانند قربانی‌های **معبد** که در آن‌ها حیوانات **برکشیده** می‌شدند تا «قربانی آتش، رایحه‌ای پسندیده» برای **ה'** شوند.

וכן תפלין של קלף מעור הבהמות. וציצית של צמר. והרי זו בחי' העלאה מדבר גשמי להיות התכללות ברוחניות אק"ב [אשר קדשנו במצותיו]

המניין תפילין, که بر پوست آماده شده از پوست حیوانات نوشته می شوند, و رشته های پشمی (ציצית, tzitzis). این مرتبه عروج از چیزی مادی است, تا در معنویت «که ما را با فرمان های خود مقدس ساخته است» ادغام شود.

همچنین تפילין بر پوست آماده شده از پوست حیوانات نوشته می شوند و رشته های **ציצית** از پشم ساخته می شوند. در هر یک از این موارد, چیزی مادی برکشیده می شود و در معنویتی ادغام می گردد که در برکت «که ما را با فرمان های خود مقدس ساخته است» بیان می شود.

(וגם הם המשכות אך מפני שנעשות ע"י מעשה האדם בפו"מ [בפועל ממש] הרי הן העלאות שהאדם מעלה ומקשר אותן לאוא"ס [לאור אין סוף] הנמשך בתוכן משא"כ התורה היא המשכה לבדה קורא בתורה שקורא וממשיך מה שכבר היה כאדם הקורא לחברו כו')

(آن ها همچنین فروآوردن هایی هستند؛ اما چون به واسطه عمل انسان, در کردار واقعی, انجام می شوند, عروج به شمار می آیند؛ عروج هایی که انسان آن ها را برمی کشد و به نور بی پایانی پیوند می دهد که درونشان فروآورده می شود. اما تورات, به تنهایی, فروآوردن است: کسی که تورات را می خواند, آنچه را از پیش وجود داشته فرا می خواند و فرو می آورد؛ مانند کسی که دوستش را صدا می زند, و الی آخر.)

فرمان های دینی الوهیت را نیز فرو می آورند؛ اما چون به واسطه عمل جسمانی انسان انجام می شوند, عروج به شمار می آیند: انسان آن ها را برمی کشد و به نور بی پایانی که درونشان است پیوند می دهد. در مقابل, مطالعه تورات صرفاً فروآوردن است؛ واژه عبری **קורא** (kore) هم به معنای «می خواند» است و هم «فرا می خواند», و کسی که تورات را می خواند, آنچه را از پیش وجود دارد فرا می خواند؛ همان گونه که کسی دوستش را صدا می زند.

וע"י העלאה זו נעשה המשכת התורה. וזהו יהא שמו הגדול⁵⁶ מבורך כי יש שם⁵⁷ הוי"ה בחי' מלי'

و از طریق این عروج, فروآوردن تورات تحقق می یابد. این [معنای] «باشد که نام بزرگش متبارک باشد» است؛ زیرا نام Havayah, مرتبه فرمانروایی (ملכות, Malchus) است.

این عروج از طریق فرمان های دینی است که فروآوردن تورات را به وجود می آورد. معنای «باشد که نام بزرگش متبارک باشد» – پاسخ جماعت در دعای قدیش (קדיש, Kaddish) – همین است؛ پاسخی که آلتیر ربه آن را با نام Havayah, یعنی مرتبه فرمانروایی, توضیح می دهد.

כי הוי"ה הוא ז"א ושמו של הוי"ה דהיינו הגילוי הוא במל' ושם הגדול הוא בכתר (ופעם אמרו בזוהר דהיינו בבינה והכל א' כי התגלות עתיק בבינה) ⁵⁸ דהיינו מל' דא"ק [דאדם קדמון]

זי"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) است، و «نام» آن، یعنی تجلی‌اش، در فرمانروایی است؛ و نام بزرگ در تاج (Keser) است (و یکبار در زوهار (זהר) آمده است که [آن] در فهم (בינה, Binah) است؛ و همه یکی است، زیرا تجلی עתיק (Atik) در فهم است)، یعنی فرمانروایی انسان نخستین (آדם קדמון, Adam Kadmon).

Havayah همان صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) است و «نام» آن، یعنی تجلی‌اش، در فرمانروایی است؛ اما «نام بزرگ» در تاج است، یعنی در فرمانروایی انسان نخستین، مرتبه نخستین بالاتر از عالم صدور (אצילות, Atzilus). توضیح داخل پرانتز با گفته‌ای در زوهار که آن را در فهم قرار می‌دهد، سازگاری برقرار می‌کند: عתיק، بعد درونی تاج، در فهم آشکار می‌شود؛ پس هر دو بیانگر یک چیزند. آلتیر به در آغاز ילخا (טורה אור, לך לך 1:7) چرایی این امر را توضیح می‌دهد: עתיק سرچشمه لذت است، که فراتر از حکمت و از راه فهم آشکار می‌شود.

ולכן אומרים מדרך לעלם בלשון יחיד שהוא עולם האצ"י שהוא רה"י [רשות היחיד] דאיהו וחיוהי חד לפי ששם הגדול הוא למעלה מהאצילות ونמשך באצ"י

ازاین رو «متبارک باد לעالם (برای جهان)» را به صورت مفرد می‌گوییم؛ مقصود عالم صدور است، که قلمرو یگانه (רשות היחיד, reshus hayachid) است، زیرا «او و نیروهای حیات‌بخشش یکی‌اند»؛ چراکه نام بزرگ فراتر از عالم صدور است و به درون آن فروآورده می‌شود.

به همین دلیل پاسخ می‌گوید «متبارک باد לעالם»، یعنی «برای جهان»، به صورت مفرد؛ مقصود آن عالم یگانه صدور است، قلمرو یگانه که همه‌چیز در آن با ה' یکی است؛ و نام بزرگ، که فراتر از عالم صدور است، به درون آن فروآورده می‌شود.

וזהו הקב"ה מנענע בראשו.⁵⁹ פי' בבחי' כתר שמנענע וממשיך למטה אך דוקא באיש"ר [באמן יהא שמיה רבא] דאגדתא⁶⁰ כי אגדה היא בחי' חכמה⁶¹ שרוב סודות התורה גנוזין בה כמ"ש האריז"ל [האר"י זכרנו לברכה].⁶²

ו این [معناي] «قدوس متبارک سرش را می‌جنباند» است: یعنی در مرتبهٔ تاج، که آن را به حرکت درمی‌آورد و به پایین فرو می‌کشد. اما این [امر] به‌طور خاص در پاسخ «آمین، نام بزرگش متبارک باد» در تعالیم روایی حکما (אגדה, Aggadah) رخ می‌دهد؛ زیرا آگادا مرتبهٔ حکمت (חכמה, Chochmah) است که بیشتر رازهای تورات در آن نهفته‌اند، چنان‌که آریזال (האריז"ל) نوشته است.

تلمود می‌گوید که هنگام گفتن این پاسخ، قدوس متبارک سرش را «می‌جنباند»؛ واژهٔ מנענע (menaanea) به معنای «به حرکت درمی‌آورد» نیز هست، و «سر» او تاج است که آن را به حرکت درمی‌آورد و به پایین می‌کشد. این امر به‌طور خاص با پاسخ «آمین، باد نام بزرگش متبارک» پس از آگادا، یعنی تعالیم غیر فقهی حکما، رخ می‌دهد؛ زیرا آگادا مرتبهٔ حکمت است و بیشتر رازهای تورات در آن نهفته‌اند، چنان‌که آریזال، یعنی ربی اسحاق لורیا، نوشته است. آلتِر ربه همین عبارت را در Iggeres HaKodesh (אגרת הקודש)، بخش ۲۳، نیز به‌کار می‌برد؛ جایی که گروه‌های دهنفره را ترغیب می‌کند تا میان مینحا و معاریو، آگادای عین یعقوب (עין יעקב, Ein Yaakov) را مطالعه کنند.

25 ואיש"ר [ואמן יהא שמיה רבא] אומרים בצבור שאז דוקא מנענע בכל בחי' ראשו משא"כ אחד העוסק בתורה אע"פ [אף על פי] שהקב"ה קורא ושונה כנגדו מ"מ אין המשכה זו רק בחלק נפשו אבל בצבור ממשיכים בחי' כללות כו'.

و «آمین، یهیی شیمی رَبَّא» را در جماعت می‌گویند، زیرا تنها آن‌گاه است که او هر یک از جنبه‌های سرِ خویش را به حرکت درمی‌آورد. اما فردی که به تورا اشتغال دارد—هرچند הקב"ה در برابر او می‌خواند و می‌آموزد—باین‌همه، این فرودآوری فقط به بخشی از جانی او می‌رسد؛ اما در جماعت، مرتبهٔ کلیت (כללות, klalus) را فرومی‌کشند، و غیره.

پاسخ «آمین، یهیی شیمی رَبَّא» تنها در جماعت گفته می‌شود، زیرا تنها آن‌گاه است که קב"ה هر یک از جنبه‌های «سر» خویش را به حرکت درمی‌آورد و از تمامی تاج (כתר, Keser) فرومی‌کشد. هنگامی که فردی تورا می‌آموزد، הקב"ה در برابر او می‌آموزد؛ باین‌حال، آنچه فرود آورده می‌شود فقط به بخشی می‌رسد که به جانی همان شخص تعلق دارد؛ اما جماعت، کلیت (כללות) را فرومی‌کشد.

مزوزا و چراغِ حنوکا

26 ובזה יובן ענין נ"ח משמאל ומזוזה מימין. מזוזה הוא בחי' המצות שהמזוזה היא בחי' העלא' [העלאת /

העלאה].

با این بیان، معنای «چراغِ حنوکا در چپ و مزوزه [طوماری از تورات که بر چارچوبِ در نصب می‌شود] (مزوزה, mezuzah) در راست» روشن می‌شود. **مزوزה** مرتبۀ فرامین (מצוות, mitzvos) است، زیرا **مزوزה** مرتبۀ صعود است.

اکنون می‌توان به پرسش آغازین پاسخ داد: چرا چراغِ حنوکا در چپ و مزوزه در راست است. مزوزه نمادِ فرامین است که ماهیتشان صعود است.

שבית האדם וכל מה שבתוכו בטל לה' אחד שכותבין במזוזה אחד ואהבת. ⁶³ כי בכל לבבך הוא בחי' התפלה בלב.

زیرا خانۀ انسان و هرآنچه در آن است، در برابر **ה'** [که] یگانه است، در حالتِ خودنفی‌گری قرار دارد؛ چراکه در **مزوزה** «یگانه» [و] «دوست بدار» را می‌نویسیم. زیرا «با تمامِ دلِ خود» مرتبۀ دعا در قلب است.

مزوزه اعلام می‌کند که خانۀ انسان و هرآنچه در آن است، در برابر **ה'** یگانه در حالتِ خودنفی‌گری قرار دارد: بر پوستِ آن عبارتِ «**ה'** یگانه است» و بندی که با «دوست بدار» آغاز می‌شود، نوشته شده است. در آن بند، «با تمامِ دلِ خود» متناظر با دعا، یعنی عبادتِ قلب، است.

27 ובכל נפשך היא בחי' התורה לקשר מחשבה במחשבה ודבור בדבור. **ודברי אשר שמתי בפך. ⁶⁴ ובכל**

מאדך ⁶⁵ היא המזוזה שהיא בסוף ביתו עם כל הרכוש שבתוכו.

«با تمامی جانت» مرتبۀ تورات (تורה, Torah) است؛ اندیشه را با اندیشه و گفتار را با گفتار پیوند می‌دهد؛ و نیز «سخنانی که من در دهانت نهاده‌ام». «با تمامی توانت» مزوزه، یعنی طومارِ مزوزه (**مزوزה**, mezuzah)، است که در انتهای خانه‌اش قرار دارد، همراه با همهٔ دارایی‌هایی که در آن است.

«با تمامی جانت» با مطالعهٔ **تורה** متناظر است؛ مطالعه‌ای که اندیشهٔ انسان را با اندیشهٔ **ה'** و گفتار او را با گفتارِ **ה'** پیوند می‌دهد، چنان‌که در عبارت «سخنانی که من در دهانت نهاده‌ام» آمده است. «با تمامی توانت» – یعنی با همهٔ دارایی‌های انسان – همان **مزوزה** است که بر آستانۀ خانه‌ای نصب شده که آن دارایی‌ها را در خود جای داده است.

ועי"ז נ"ח משמאל היא תורה אור שהיונים רצו להשכיחם תורתך ותקנו להניחה על פתח הבית מבחוץ⁶⁶ לר"ה [לראש השנה].

ו از این راه [پدید می‌آید] چراغِ חנוکا در سمت چپ، که همان «تورات نور است»؛ زیرا یونانیان کوشیدند «تورات تو را از یادشان ببرند»، و [حکیمان] مقرر کردند که آن را در ورودی خانه، از بیرون و رو به فضای عمومی قرار دهند.

از طریق این عروج، چراغِ حנוکا در سمت چپ پدید می‌آید؛ یعنی نور «تورات نور است» فرود آورده می‌شود. یونانیان کوشیدند «تورات تو را از یادشان ببرند»؛ این عبارت از دعای «بر معجزات» است که در حנוکا خوانده می‌شود. حکیمان مقرر کردند چراغ در ورودی خانه، رو به بیرون و به سوی فضای عمومی قرار داده شود.

כי המלי נקי פתח הבית שמשמש כניסה ויציאה וכך כתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש⁶⁷ כו'. וביציאתה לבי"ע הנה מל' בכל משלה.⁶⁸

زیرا فرمانروایی (ملכות, Malchus) «ورودی خانه» نامیده می‌شود؛ ورودی‌ای که رفت‌وآمد از آن صورت می‌گیرد. از همین رو نوشته شده است: «با این هارون (אהרן, Aharon) به حرم مقدس وارد می‌شود»، و غیره. و هنگامی که آن به عالم آفرینش (בריאה, Beriah)، عالم صورت‌بخشی (יצירה, Yetzirah) و عالم عمل (עשיה, Asiyah) بیرون می‌رود، «فرمانروایی‌اش بر همه فرمان می‌راند».

ملכות «ورودی خانه» نامیده می‌شود، زیرا همه‌چیز از آن وارد و از آن خارج می‌شود. آیه «با این (זאת, zos) هارون به حرم مقدس وارد می‌شود» که در معنای ساده خود از قربانی‌هایی سخن می‌گوید که کاهن اعظم در روز کبیور با آنها به قدس‌الاقداس وارد می‌شود، چنین خوانده می‌شود که به **ملכות** به‌عنوان راه ورود به قداست اشاره دارد. هنگامی که **ملכות** به **בריאה**، **יצירה** و **عשיה** بیرون می‌رود، بر همه فرمان می‌راند: آیه «فرمانروایی‌اش بر همه فرمان می‌راند» خود واژه «فرمانروایی» را به کار می‌برد؛ در عبری، واژه **ملכותו** (malchuso) از همان واژه **ملכות** است.

וצריך להמשיך גם שם בטורי דפרודא. על הרי בתר⁶⁹ בחי' אור התורה והיא משמאל בחי' גבורות וזה היה בזמן בית שני כו':

و لازم است که نور را حتی در آنجا، در «کوه‌های جدایی» – «بر کوه‌های پُتر» (בתר, Bether) – نیز فرود آورند: مرتبه نور **تורה**. این در سمت چپ است، در مرتبه قید و سخت‌گیری (גבורות, Gevuros)؛ و این در زمان معبد دوم بود، و غیره.

نور **تורה** باید حتی در آنجا نیز فرود آورده شود؛ در «کوه‌های جدایی» که «کوه‌های پُتر» نامیده شده‌اند، یعنی قلمروهایی دور از قداست. از همین رو چراغِ حנוکا در سمت چپ، یعنی در **سویِ گבורות**، قرار دارد؛ و متن می‌افزاید که این امر در زمان معبد دوم، در دوره معجزه حנוکا، رخ داد.

در کار بندگی

هر **מצוה** که با اشیای جسمانی انجام می‌شود، مانند پوست **תפילין** (tefillin؛ طومارهای بازوبند دعا) و **یشیم ציצית** (tzitzis؛ ریشه‌های لباس)، جهان را به سوی **ה'** بالا می‌برد؛ و همین صعود است که نور تازه‌ای را به توراتی می‌آورد که شخص می‌آموزد. دعا حروف کلمات شخص را تا ریشه‌شان بالا می‌برد و اراده‌ای الهی و تازه، فراتر از دایره سخت‌گیرانه، فرود می‌آورد. خانه‌ای که مزوزا دارد، همراه با همه دارایی‌هایش، به **ה'** یگانه واگذار می‌شود؛ و چراغ حنوکا در ورودی آن، نور تورات را به بیرون، به سوی حوزه عمومی، می‌برد. و پاسخ‌دادن هم‌زمان با جماعت به «آمین، نام بزرگش باد» (**אמן יהא שמיה רבא**, Amen, yehei shmei rabba) بیش از آنچه یک نفر به تنهایی می‌تواند فرود آورد، فرود می‌آورد.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا صعود **אלקים** به **ה'** از نزول **ה'** به **אלקים** برتر است، و این امر چگونه نقش **מצוות** را پیشاپیش روشن می‌کند؟
2. اگر هر اندیشه‌ای تنها از راه حروف دریافت می‌شود، حروف به چه معنا «فراتر از عقل» هستند؟
3. چگونه ممکن است هوا، که پایین‌تر از آتش قرار دارد، ریشه‌ای برتر از آتش داشته باشد، و صفت «هیبت‌انگیز» در یعقوب چه چیزی درباره این امر می‌آموزد؟
4. چرا دعا باید حروف را تا **כתר** بالا ببرد تا بتواند چیزی تازه فرود آورد؟
5. مزوزا در سمت راست و چراغ حنوکا در سمت چپ، با یکدیگر چگونه تصویر نردبان آغاز شرح را کامل می‌کنند؟

יادداشت‌ها

بند 1

1 ביאור

יادداشت كهوت, در پيوند با اين توضيح, خواننده را به بخش مربوط بهחנוکا در **אור התורה (אור התורה)** از **תסמאח** (הצמח צדק) ارجاع می‌دهد. یادداشت فقط شماره صفحه را ذکر می‌کند؛ ازاین‌رو, در اینجا شرح داده نمی‌شود که در آنجا چه آمده است.

יادداشت كهوت

ראה אור"ת חנוכה כרך ב שלב, ב.

بند 2

2 משמאל ומזוזה מימין

תلمוד مقرر می‌دارد که چراغ **חנוכה** (Chanukah) کنار درگاه, در سمت چپ گذاشته شود, «تا چراغ **חנוכה** در سمت چپ و مزوزه (مזוזה, mezuzah; طومار آیات نصب‌شده بر چارچوب در) در سمت راست باشد». این شرح (**ביאור**, biur) معنای درونی این ترتیب را توضیح می‌دهد.

Shabbat 22a:2 **שבת כ"ב א:ב'**

אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בשפת הסמוך לפתח. והיכא מנח לקה? רב אחא בריה דרבא אמר: מקמין רב שמואל מדפתי אמר: משמאל. והילכתא משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מקמין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

بند 3

3 כל אשר חפץ ה' עשה

سراینده مزامیر **ה'** را می‌ستاید؛ او هرچه را بخواهد در آسمان و بر زمین, در دریاها و در همه ژرفاها انجام می‌دهد: «هرچه را نام چهارحرفی (**ה'**, Havayah) اراده کرد, انجام داد.» آلتّر ربه (**ادمو"ר** **הוקו**) واژه «خواست» را سرچشمه شکل و صورت آفریده‌ها می‌داند, در تمایز از جوهر آنها.

Psalms 135:6 **תהילים קל"ה:ו'**

כל אשר-חפץ ה' עשה בשמים ובארץ בימים וכליתיהמות:

Whatsoever the L-RD pleased, that hath He done, In heaven and in earth, in the seas and in all deeps

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

תהלים קלה, ו.

4

4 בדבר ה' שמים נעשו

سراینده می‌گوید: «به کلام **ה'** آسمان‌ها پدید آمدند و به دم دهان او همه سپاهشان.» در اینجا سخن از جوهر آفریده‌هاست که از گفتار الهی سرچشمه می‌گیرد.

Psalms 33:6 **תהילים ל"ג:ו'**

בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו פליצבאם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

תהלים לג, ו.

5

5 מה רבו מעשיך

سراینده مزامیر در سرودش دربارهٔ آثار آفرینش, با شگفتی می‌گوید: «چه بسیاریند کارهای تو, ای **ה'!** همه را با حکمت آفریده‌ای.» آلتّر ربه این سخن را چنین می‌فهمد که صورت‌های بی‌شمار چیزها در حکمت (**חכמה**, Chochmah) ریشه دارند.

Psalms 104:24 **תהילים ק"ד:כ"ד**

מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קננה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

תהלים קד, כד.

6

6 שבחי' החכמה . . دهינו התחלקות

یادداشت كهوت به شرح‌های میتلّر ربه (**ادمو"ר** **האמצעי**) بر زوهار (**זهر**) دربارهٔ این اندیشه اشاره می‌کند که حکمت مرتبهٔ قوای محدودکننده است؛ یعنی نیروی تقسیم به جزئیات. یادداشت فقط شمارهٔ صفحه را می‌آورد.

יادداشت كهوت

ראה ביאור"ז לכ"ק האמצעי קיג, ד. אור"ת סידור ע' נג.

بند 4

7

7 בוצינא דקרדוניתא

یادداشت می‌گوید که منابع اصطلاح پیش‌تر, در 39a, آورده شده‌اند. در آنجا, **آد مو"ר** **הזקן** در میکتس پیشین توضیح می‌دهد که خط اندازه‌گیری را به‌سبب تعبیر «گندم **קדרנייתא**» **בוצינא** **دקרדونیات** می‌نامند؛ این تعبیر بر تیرگی و سیاهی دلالت دارد, زیرا اندازه و حد لازم است: «تا اینجا مرتبهٔ **חכמה** است». یادداشت Kehot در همان‌جا بخش‌های مربوط به این اصطلاح را از **זهر** (**זهر**) و **תיקוני زهر** (**תיקוני زهر**) فهرست می‌کند.

יادداشت كهوت

נסמן לעיל לט, א.

8

8 בוצינא דקרדוניתא

در آغاز گزارش آفرینش, زوهر (**זهر**) از حکاکی **בוצינא** **دקרדونیات** (**Botzina deKardinus**) در فروغ برین و «اندازه‌گرفتن اندازه» سخن می‌گوید. این نخستین منابعی است که یادداشت‌های كهوت برای این اصطلاح, در بالا, در 39a, ذکر می‌کنند.

Zohar, Bereshit 1:1–2:7 **ספר הזוהר, בראשית א':א'-ב':ז'**

9

9 בוצינא דקרדونیاتא קו המדה מדוד משחתי

تیکونیم (**תיقונים**) از **بוצינא** **دקרדونیات** «هنگامی که اندازه را اندازه می‌گیرد» سخن می‌گویند؛ این همان عبارتی است که آلتّر ربه (**ادمو"ר** **הזקן**) در اینجا نقل می‌کند. یادداشت‌های كهوت در بالا, در 39a, این عبارت را در شمار منابع این اصطلاح آورده‌اند.

Tikkunei Zohar 19a:14–16 **תקוני זוהר י"ט א:י"ד-ט"ז**

אלא בריש *הורמנותא **דמלכא** **בוצינא** **دקרדینیوت'** **כד** **מדיד** **משיחא**.

האי **נקודה** **נפיק** **מינה** **קו** **דסתים** **ניצוצא** **ההיא** **מחשבה** **כגונא** **דא** **ם**.

בקדמיאת **איהי** **מ"ם** **סתימא**. **וכד** **אתפשט** **קו** **דאיהי** **ו'** **מן** **המדה** **איהי**

אתפתחת **واتעבדת** **ב'.** **ודא** **בראשית** **ב'** **ראשית** **נקודה** **בהיכליה**. **וכד**

איהי **ם** **סתימא** **איהי** **מ"ם** **רבתא** **מלסרבה** **המשרה** (**ס"א** **למרב"ה**)

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 כי גבוה מעל גבוה שומר

כוהלת בה کسی که ستم‌دیدن فقیران و پایمال‌شدن عدالت را می‌بیند می‌گوید شگفت‌زده نشود، زیرا والاتری بر والامرتبه‌ها نگهبانی می‌کند و والاتریانی بر فراز آنان‌اند: وراي آنچه انسان می‌بیند، مراتب دیگری از نظارت وجود دارد. آلت‌ر ربه آن را زنجیره‌ای می‌داند که در آن هر مرتبه از مرتبه بالاتر از خود دریافت می‌کند، تا به بالاترین مرتبه برسد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Ecclesiastes 5:7 קהלת ה':ז'

אם-עשק רש וגל מלשפט וצדק תראה במדינה אליהם עליהם כי גבה מעל גבה שומר וגבהים עליהם:

If thou seest the oppression of the poor, and the violent perverting of justice and righteousness in the state, marvel not at the matter; for one higher than the high watcheth, and there are higher than they.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 וכבר הסכימו החוקרים כו' וגלגל השכל העשירי

آلت‌ر ربه پایان این فصل از کتاب پردس ریمونیم (פרדس رمونی) اثر رבי موسی کوردورو (רבי משה קורדובירו) را نقل می‌کند: پژوهشگران هم‌نظر شدند که از فلک نهم به بالا مکان جسمانی وجود ندارد، و فلک دهم، فلک عقل، بی‌مکان است. او از این مطلب برای نشان‌دادن این نکته استفاده می‌کند که فیلسوفان نیز زنجیره‌ای از مراتب را می‌پذیرند که هر یک از مرتبه بالاتر از خود دریافت می‌کند.

Pardes Rimmonim 6:3 פרדס رمونی:ו'

16 כי אני ידעתי

سراینده مزمور می‌گوید: «زیرا می‌دانم که نام چهارحرفی (ה')، Havayah) بزرگ است، و سرور ما برتر از همه معبودان است». آلت‌ر ربه «من» را ملכות و جماعت اسرائیل می‌داند؛ آنان می‌دانند که نام چهارحرفی بر هر مرتبه از نام אלקים (אלקים، Elokim) فرمان می‌راند.

Psalms 135:5 תהילים קל"ה:ה'

כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדנינו מכל-אלקים:

For I know that the L-RD is great, And that our L-rd is above all gods.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 מושל על כל בחי' אלקים

یادداشت کھوت، برای این نکته که ה' بر هر مرتبه אלקים فرمان می‌راند، به این فصل از مجموعه گفتارهای سال 5672 ارجاع می‌دهد. یادداشت فقط شماره فصل را می‌آورد.

یادداشت کھوت

המשך תעריב ח"א פרק רמה.

18 לא ידעתי את הוי'

فرعون به موسی (משה) و هارون (אהרן) پاسخ می‌دهد: «ה' کیست که به صدایش گوش دهم و اسرائیل را رها کنم؟» را نمی‌شناسم. در معنای ساده عبارت، او هرگز نام این ה' را نشنیده است. آلت‌ر ربه این سخن را به این معنا می‌گیرد که فرعون ה' را فقط به‌صورت אלקים می‌شناسد؛ یعنی

בגیمט' עז"ר או זר"ע בההוא היכל זרע זרעין לתקונא דיליה המשר"ה בגימט' תקו"ן עם האותיות והמלה ודא מם רבתי) ואתעבדית עזקא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

10 מי מדד בשעלו מים

ישعيا (ישעיה) در پیشگویی تسلی‌بخش خود می‌پرسد چه کسی آب‌ها را با گودی دست خود پیمود و آسمان‌ها را با وجبی اندازه‌گیری کرد: آفریدگار سراسر جهان را چنان اندازه می‌گیرد که انسان با کف دستش اندازه می‌گیرد. آلت‌ر ربه این آیه را برای بیان توان الهی اندازه‌گیری نقل می‌کند؛ توانی که ريشه حکمت (חכמה, Chochmah) است. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالتز)

Isaiah 40:12 ישעיהו מ':י"ב

מי-מדד בשעלו מים ושמים בצרת תכן וכל בשלש עפר הארץ ושכל בקלס הרים וגבעות במאזנים:

Who hath measured the waters in the hollow of his hand, And meted out heaven with the span, And comprehended the dust of the earth in a measure, And weighed the mountains in scales, And the hills in a balance.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע"י מ', יב.

11 מה רבו מעשיו

«چه بسیارند کارهای تو، ה'! همه را با حکمت آفریدی.» در اینجا، کارهای بسیار همان جزئیات بی‌شماری هستند که در حکمت عالم صدور (Atzilut, אצילות) گنجانده شده‌اند.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מה-רבו מעשיו ה' כלם בקבוצה עשית מלאה הארץ קננך:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 بند

12 דבר מלך שלטון

کوہלת (קהלת) به فرمان‌بری از پادشاه سفارش می‌کند، زیرا سخن پادشاه اقتدار دارد و هیچ‌کس نمی‌تواند از او بپرسد: «چه می‌کنی؟» آلت‌ر ربه (אדמו"ר הזקן) این تعبیر را درباره فرمانروایی (ملכות, Malchus) به کار می‌برد؛ یعنی فرمانروایی ה' که در قالب گفتار تجلی می‌یابد و موجودات جداگانه از طریق آن پدید می‌آیند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Ecclesiastes 8:4 קהלת ח':ד'

באשר דבר-מלך שלטון ומי יאמר-לו מה-תעשה:

Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What doest thou'?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 וצבא השמים לך משתחווים

در دعای لاویان آمده است که ה' آسمان و همه سپاه آن را آفرید، به همه آنها حیات می‌بخشد، و «سپاه آسمان در برابر تو سجده می‌کنند». آلت‌ر ربه این سجده را خوددنی‌گری (ביטול, bittul) فرشتگان می‌داند.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט':ו'

אתה-הוא ה' לבדך אתה עשית את-השמים שמי השמים וכל-צבאם הארץ וכל-אשר עליה השמים וכל-אשר בהם ואתה מחיה את-כלם וצבא השמים לך משתחווים:

به صورت نیرویی الهی که در طبیعت پنهان است، نه به صورت **ה'** که بر طبیعت فرمان می‌راند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 5:2 שמות ה':ב

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעַ בְּקוֹל לְשִׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֹתִי אֶת־ה' וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:

And Pharaoh said: 'Who is the L-RD, that I should hearken unto His voice to let Israel go? I know not the L-RD, and moreover I will not let Israel go

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שמות ה', ב.

19 עזב ה' את הארץ

در رؤیای حزقیال (יחזקאל)، **ה'** به او نشان می‌دهد که مشایخ اسرائیل در تاریکی بت‌ها را می‌پرستند و می‌گویند: «**ה'** ما را نمی‌بیند: **ה'** سرزمین را ترک کرده است» (مردم همین سخن را در 9:9 بار دیگر می‌گویند). آلتّر ربه این تعبیر را دربارهٔ این باور به کار می‌برد که **ה'** کناره گرفته و جهان را به نظم طبیعت واگذاشته است. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Ezekiel 8:12 יחזקאל ח':י"ב

וַיֹּאמֶר אֵלַי הָרְאִיתָ בְּוַדָּאִם אֲשֶׁר זָכַנִי בֵּית־יִשְׂרָאֵל עֲשִׂים בְּחֹשֶׁךְ אֵישׁ בְּחֹרְרֵי מִשְׁכִּיתוֹ כִּי אֲמָרִים אֵין ה' רָאָה אֶתְנוּ עֶזְבֵּה ה' אֶת־הָאָרֶץ:

Then said He unto me: 'Son of man, hast thou seen what the elders of the house of Israel do in the dark, every man in his chambers of imagery? for they say: The L-RD seeth us not, the L-RD hath forsaken the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

יחזקאל ח', יב.

20 לא بدעת ידבר

اليهو (الیهوا) دربارهٔ ایوب (ایوب)، که خواستار داوری با **ה'** است، می‌گوید که او «بی‌دانش سخن می‌گوید». آلتّر ربه این تعبیر را برای ادعای اینکه **ה'** زمین را ترک کرده است به کار می‌برد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Job 34:35 ایوب ל"ד:ל"ה

אִיּוֹב לֹא־בְדַעַת יִדְבֵּר וּדְבָרָיו לֹא בְּהַשְׂכִּיל:

Job speaketh without knowledge, And his words are without discernment

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 בתניא ח"ב

یادداشت، فصلی را مشخص می‌کند که آدمور زاکن در نظر دارد. او در آن‌جا توضیح می‌دهد که معجزهٔ آفریدن آسمان و زمین از نیستی، از شکافته شدن دریا بزرگ‌تر است و جهان فقط از آن رو وجود دارد که سخن **ה'** پیوسته آن را نو می‌کند. این پاسخ آدمور زاکن در این‌جا به کسانی است که می‌گویند **ה'** زمین را وانهاده است.

یادداشت کھوت

פ"ב.

22 נס של בריאת שמים וארץ גדול מנס של קי"ס

این فصل از تانیا (תניא) تشبیه آفرینش به ظرف ساخته و تکمیل‌شدهٔ صنعتگری را رد می‌کند؛ ظرفی که دیگر به سازنده‌اش نیازی ندارد. پدید آوردن چیزی از نیستی شگفتی‌ای بزرگ‌تر از شکافتن دریاست، و آفرینش

باید پیوسته به واسطهٔ کلام **ה'** تجدید شود؛ همان‌گونه که دریا فقط تا زمانی شکافته ماند که باد می‌وزید.

Tanya, Sha'ar HaYichud 2:2 תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה ב':ב

אף "ש" מראות עיניהם", ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש ותבולותיו, שהוא יש מיש, רק שמשנה הצורה והתמונה מתמונת חתיכת כסף לתמונת כלי, למעשה שמנים וארץ, שהוא יש מאין.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

7 بند

23 ואזי האל"ף קודם ל"י

یادداشت Kehot به این گفتار 5666 سال دربارهٔ ترتیب حروف در دو ترکیب نام‌های **ה'** و **אלקים** استناد می‌کند؛ در این ترکیب‌ها، گاه حرف الف و گاه حرف یود نخست می‌آید. یادداشت فقط شمارهٔ صفحه را می‌آورد.

یادداشت کھوت

ראה סה"מ תרס"ו ע' שנד. תער"ב ח"ב ע' בתקלא.

8 بند

24 נר מצוה

سليمان (שלמה)، در ترغیب پسرش به نگاه‌داشتن فرمان پدر و تعلیم مادرش، می‌گوید: «زیرا فرمان (מצוה, mitzvah) چراغ است و تورات نور»: **מצוה** مانند چراغی یگانه است و تورات مانند خود نور. شرح (ביאור, biur) دو نیمهٔ آن را به‌منزلهٔ دو حرکت می‌خواند: **מצוה** به‌منزلهٔ صعود، و تورات به‌منزلهٔ فرودآوری. (زمینه: تنخ استاینزالتس)

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 بند

25 מחשבה — והנה שרש גלוי האותיות

مقاله‌ای دربارهٔ וַאֲתֶחָן در لیکوتی تורה (לקוטי תורה) خواننده را در عبارت «اکتون، ریشهٔ آشکارشدن حروف» به همین شرح دربارهٔ «مزورا در سمت راست» ارجاع می‌دهد. این ارجاع در پیوند با نکتهٔ آن مقاله است که برای بخشیدن، بخشنده به نور افزوده‌ای نیاز دارد.

یادداشت کھوت

מובא בלקו"ת ואתחנן י', ג. המשך מצה זו תר"מ סעי' ה ע' קכה.

26 וקרא זא"ז

در رؤیای اشعیا (ישעיהו) از تخت، فرشتگان سرافیم (שרפים, seraphim) به یکدیگر ندا می‌دهند: «مقدس، مقدس، مقدس است **ה'**، سرور سپاه‌ها؛ سراسر زمین از جلال او آکنده است.» آلتّر ربه (آدمو"ר הזקן) این آیه را برای گفتار فرشتگان نقل می‌کند.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְּלֵי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ترجمه آرامی (תרגום, Targum) عبارت «و یکی به دیگری ندا داد» را چنین برمی‌گرداند: «و آنان از یکدیگر دریافت می‌کنند.» آلتز ربه این عبارت را برای توضیح زنجیره‌ای به کار می‌گیرد که در آن هر مرتبه از مرتبه بالاتر از خود دریافت می‌کند.

Targum Jonathan on Isaiah 6:3 תרגום יונתן על ישעיהו ו':ג'

וּמִקְבְּלֵי דִין מִן דִּין וְאִמְרִין קֳדִישׁ בְּשִׁמִּי מְרוֹמָא עֲלָאָה בֵּית שְׁכִנְתָּיָה קֳדִישׁ עַל אֶרְעָא עוֹבֵד גְּבוּרְתָּיָה קֳדִישׁ לְעֵלָם וּלְעֵלְמִי עֲלִמְיָא יְיָ עֲבָאוֹת מְלָאָה כָּל אֶרְעָא זִיו וְקָרְיָה:

And one cried unto another, and they were saying, Holy in the highest and exalted heavens is the house of His Shekinah, holy upon the earth is the work of His might, holy for ever, world without end, is the L-rd of hosts, the whole earth is full of the brightness of His glory

Mikraot Gedolot (Public Domain) • London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain)

28 ויהי האדם לנפש חיה

ה' انسان را از غبار زمین آفرید و دم حیات را در سوراخ‌های بینی‌اش دمید، و انسان «نפש חיה» (nefesh chayah), به معنای ساده آن، «جانداري زنده» شد. آلتز ربه (ادم"ו"ר הזקן) «חיה» (Chayah) را یکی از مراتب نفس می‌داند؛ مرتبه‌ای که با حکمت (חכמה, Chochmah), نخستین جایی که حروف در آن آشکار می‌شوند، متناظر است. (زمینه: تنخ' اشتاین‌سالتز)

Genesis 2:7 בראשית ב':ז'

וַיִּבְרָא ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

בראשית ב', ז.

29 כמ"ש בזהר אינון כתרין עילאין

مقدمه زوهار (זהר) بیان می‌کند که چگونه حروفِ الفبا (אלף-בית, alef-beis) بیش از آفریده‌شدن جهان پیشِ ה' آمدند، و چگونه حرفِ کاف (כּ, kaf) از فراز تخت جلال او فرود آمد. آلتز ربه آن را نقل می‌کند تا نشان دهد که ریشهٔ نهان حروف در تاج (כתר, Keser) است، بسیار فراتر از آشکارشدنِ آن‌ها در חכמה.

Zohar I, 3a זח"א ג', א

یادداشت كهوت

זח"א ג', א. וכן באוה"ת תזריע כרך ב ע' תקכא מציינ "אמרו בזהר בהקדמה שהאותיות הם בחי' כתרם בחי' כתרין עילאין".

30 והמשל בזה כח ההולדה

لیکوتی תורה در آنجا همین نمونه را به کار می‌برد: حکیمان حکم می‌کنند که رابطهٔ زناشویی پسری که کمتر از نه سال دارد، رابطهٔ زناشویی به‌شمار نمی‌آید، زیرا قوای عقلانی پخته (מוחין דגדלות, mochin degadlus) هنوز در او کامل نشده است؛ و تنها با نوری افزوده می‌توان در مرتبهٔ پایین‌تر بخشید و موجودی تازه پدید آورد. سپس برای اصل اینکه بخشیدن

به نوری افزوده در بخشنده نیاز دارد، به این تبیین، در بحث «ریشهٔ حروف» و «نیروی تولیدمثل»، بازمی‌گردد.

یادداشت كهوت

ראה לקו"ת ואתחנן י', ג.

31 ואיתא בזהר שהמלאך נשיק לה

نخستین دو قطعه از زوهر (זהר) که یادداشت كهوت در اینجا («بنگرید») می‌آورد: این قطعه شرح می‌دهد که نماز چگونه از آسمان‌ها بالا می‌رود و فرشتگان آنجا چگونه، بسته به اینکه نماز کامل باشد یا نه، به آن پاسخ می‌دهند.

Zohar I, 23b זח"א כג, ב

Zohar II, 201b זח"ב רא, ב

یادداشت كهوت

ראה זח"א כג, ב. זח"ב רא, ב.

32 מימינו אש דת למו

موشه (משה) در برکت پایانی‌اش، توراتی را که در سینای داده شد «شریعتی آتشین» از دست راستِ ה' وصف می‌کند. آلتز ربه آتش را نشانه‌ای از גבורות (Gevuros) تورات می‌گیرد؛ یعنی سنجش دقیق و سخت‌گیرانهٔ آن.

Deuteronomy 33:2 דברים ל"ג:ב'

וַיֹּאמֶר ה' מְסִינִי בְּאֵר נֶזְרַח מְשַׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּאָרָן וְאֶתֶּה מְרַבֵּת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דֵּת לְמוֹ:

And he said: The L-RD came from Sinai, And rose from Seir unto them; He shined forth from mount Paran, And He came from the myriads holy, At His right hand was a fiery law unto them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

دברים לג, ב.

33 אין יסורים בלא עון

راو עמי (רבי אמי) می‌آموزد که هیچ مرگی بدون گناه و هیچ رنجی بدون بزهکاری نیست. آلتز ربه به این سخن استناد می‌کند تا سنجش سخت‌گیرانهٔ تورات را نشان دهد؛ توراتی که از חכמה می‌آید، در برابرِ مهرِ بی‌پیرایهٔ تاج (כתר, Keser).

Shabbat 55a:17-18 שבת נ"ה א'י"ז-י"ח

אמר רב אמי: אין מיתה בלא חטא, ואין יסורין בלא עון. אין מיתה בלא חטא — דכתיב: "הַנֶּפֶשׁ הַחוּטָאֹת הִיא תָמוּת בֵּן לֹא יֵשֵׁא בְּעוֹן הָאָב וְאָב לֹא יֵשֵׁא בְּעוֹן הַבֶּן צִדְקַת הַצַּדִּיק עָלִיו תִּהְיֶה וְרָשָׁעַת הָרָשָׁע עָלִיו תִּהְיֶה וְגו'". אין יסורין בלא עון — דכתיב: "וּפְקֻדָּתִי בְּשֹׁכֵט פְּשָׁעִים וּבִנְגָעִים עֹנֵם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

34 התורה דמחכמה נפקת

زوهار (זהר) می‌گوید که تورات از حکمت (חכמה, Chochmah) سرچشمه می‌گیرد. آلتز ربه (ادم"ו"ר הזקן) از این نکته نشان می‌دهد که تورات، همچون חכמה, کیفیتِ سنجش سخت‌گیرانه را در خود دارد.

Zohar II, 121a זח"ב קכא, א

یادداشت كهوت

35 ומשם נמשך אותיות חדשות כו'

ליקוטי תורה در همان جا «حروف حکاکی شده» (אותיות החקיקה) را توضیح می دهد؛ حروفی که با سنگی که در آن کنده شده اند یکی اند، و به این گفتار حسیدی (ماמר, maamar) ارجاع می دهد: حروف تورات بسیار بالاتر از خود تورات ریشه دارند، و نور افزوده از آنجا به نور تورات فرو فرستاده می شود، از راه صعود «فرمان الهی (מצוה, mitzvah) چراغی است» و از راه حروف دعا. همچنین می افزاید که این حروف، که فراتر از خود تورات اند، همان حروف حکاکی شده هستند.

یادداشت كهوت

ראה לקו"ת פ' חקת נר, א שענין האותיות שלמעלה מהתורה עצמה היינו בחי' אותיות החקיקה.

بند 16

36 שיסוד האויר הוא תחת יסוד האש

میدارش دیگری که یادداشت Kehot برای ترتیب عناصر به آن استناد می کند؛ در این ترتیب، هوا زیر آتش قرار دارد.

Bamidbar Rabbah 14:12 במדבר רבה י"ד:י"ב

Zohar II, 23b זח"ב כג, ב

یادداشت كهوت

שמות רבה כג, יג. במד"ר יד, יב. זח"ב כג, ב. בביאור"ז לצ"צ כרך ב ע' תתקמ בארוכה. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תקיט ואילך [ושם מציין לרמב"ם הל' יסודות פי"ג]. סה"מ תרל"ה ע' קצו ואילך. בסה"מ תר"מ ח"ב ע' תפז מביא קטע מכאן בהוספות ושינויים. ועיי' שם ע' תשז בחלק הנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב. וראה ספר המאמרים ה'תש"ח ע' 205.

37 יסוד האויר הוא תחת יסוד האש

بر اساس یادداشت Kehot. اور התורה (اور התורה) به این فصل از Laws of the Foundations of the Torah اثر رامבام (רמב"ם) درباره چهار عنصر و ترتیب آنها استناد می کند.

Mishneh Torah, Foundations of the Torah משנה תורה, הלכות יסודי התורה ג'

بند 17

38 שיעקב אמר מה נורא

یادداشت خواننده را به توضیح سخن یعقوب، «چه هیبت انگیز است»، در آنجا ارجاع می دهد. یادداشت فقط صفحه را ذکر می کند.

یادداشت كهوت

ויצא כח, יד. ראה בהמשך יונתני תר"ם ע' תפה הביאור.

39 יעקב אמר מה נורא

יעقوب (יעקב) پس از بیدار شدن از خواب نردبان می گوید: «چه هیبت انگیز است این مکان!» آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) این سخن را مأخذی می گیرد برای اینکه «هیبت انگیز» صفت یعقوب است.

Genesis 28:17 برایشית כ"ח:י"ז

ויירא ויאמר מהנורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים:

And he was afraid, and said: 'How full of awe is this place! this is none other than the house of G-d, and this is the gate 'of heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 نورا הוא מדתו של יעקב

یادداشت می گوید که اور هتورا، در محل ارجاع شده در یادداشت پیشین، زوهار را منبع این قول می داند که «هیبت انگیز» صفت یعقوب است.

یادداشت كهوت

באוה"ת ויקרא שם מציין לזח"ב עט, א. בהמשך יונתני תר"ם מבאר פי' "נורא" בארוכה.

41 نورا הוא מדתו של יעקב

یادداشت كهوت گزارش می کند که اور هاتورا (اور התורה) این قطعه از زوهار (זוהר) را به عنوان مأخذی برای اینکه «هیبت انگیز» صفت یعقوب است، نقل می کند.

Zohar, Yitro 14:246-256 ספר זוהר, יתרו י"ד:רמ"ו-רנ"ו

Said R. Judah: 'As long as the tracings of the Supernal KingThe emanations of the G-dhead. adhere to their proper places all worlds are impregnated with joy and all creation is upright and stable. Concerning this it is written: "And all the people among whom thou art shall see the work of the L-rd that it will be terrible" (Ex. 34, 10).' What is the meaning of "terrible"? Said R. Eleazar: 'It signifies the highest perfection of all, as in the expression: "A great, mighty, terrible G-d" (Deut. 10, 17) ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

بند 18

42 לפחד יצחק

יעقوب (יעקב) به لایان (לבן) می گوید که «ה' پدرم, ה' ابراهيم (آברהם) و هیبت اسحاق (יצחק)» با او بود. نام «هیبت اسحاق» سبب می شود که به نظر برسد هیبت باید به اسحاق تعلق داشته باشد.

Genesis 31:42 برایشית ל"א:מ"ב

לולי אלקי אבי אלקי אברהם ופחד יצחק היה לי כי עתה ריקם שלחתי את יעקב ואת יעקב כפי ראה אלקים ויזכר אמש:

Except the G-d of my father, the G-d of Abraham, and the Fear of Isaac, had been on my side, surely now hadst thou sent me away empty. G-d hath seen mine affliction and the 'labour of my hands, and gave judgment yesternight

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 שיעקב הי' הממוצע בין האבות

یادداشت كهوت این قطعه از زوهار (זוהר) را برای جایگاه یعقوب به عنوان واسطه میان پدران نقل می کند؛ او کسی است که دو سوی آنان را به هم پیوند می دهد.

Zohar I, 60b זח"א ס, ב

یادداشت كهوت

זח"א ס, ב.

44 עושה שלום במروמי

بلد (بلدد) می گوید که فرمانروایی و هیبت نزد ه' است؛ همان که «در بلندی های خود صلح برقرار می کند». آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) این آیه را برای بیان این اصل نقل می کند که اعداد تنها به واسطه نیرویی فراتر از هر دو با یکدیگر آشتی می کنند.

Job 25:2 איוב כ"ה:ב'

המשל ופחד עמו עשה שלום במרומיו:

Dominion and fear are with Him; He maketh peace in His high places

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 התורה נקי משל הקדמוני

אן מאלע תוציח מי דעם קע «קדימ جهان» (קדמונו של עולם, kadmono shel olam) همان نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof), ذات ה', است؛ ذاتی که به هیچ وجه در محدودهٔ عوالم نیست و حتی ورای نوری است که همهٔ عوالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin) و نوری که همهٔ عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin). سپس توضیح می‌دهد که تورات از چه حیث «مَثَل» آن قدیم نامیده می‌شود.

یادداشت كهوت

ראה לקמן צה, ב.

50 משל הקדמוני

داوود (דוד) به شاول (شاول), که در پی اوست, می‌گوید: «چنان‌که مَثَل پیشینیان (משל הקדמוני, mashal hakadmoni) می‌گوید, از بدکاران بدی سر می‌زند»؛ از این رو, دست خود او بر ضد شاول نخواهد بود. آلتّر ربه (ادمو"ר הזקן) (משל הקדמוני) را به معنای «تمثيل آن ازلی», یعنی ه', می‌گیرد و تورات (תורה, Torah) را نیز با همین تعبیر می‌نامد؛ بندی که در پی می‌آید این نکته را توضیح می‌دهد. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالتس)

I Samuel 24:14 שמואל א כ"ד:י"ד

פאָשר יאָמַר מֶשֶׁל הַקְּדָמוֹנִי יֵצֵא רָשָׁע וְיָדִי לֹא תִהְיֶה בָּדָד:

As saith the proverb of the ancients: Out of the wicked cometh forth wickedness; but my hand shall not be upon thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 بند

51 וידבר שלשת אלפים משל

آیه, حکمت سلیمان (שלמה) را می‌ستاید: او سه‌هزار مَثَل گفت و شمار سرودهایش هزار و پنج بود. آلتّر ربه (ادمو"ר הזקן) این عدد را بر پایهٔ معنای روحانی تورات در سه عالم توضیح می‌دهد که هر یک هزار مرتبه دارند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

I Kings 5:12 מלכים א ה':י"ב

וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשְׁלֵי וַיְהִי שִׁירֵי חֲמִשָּׁה וְאַלְף:

And he spoke three thousand proverbs; and his songs were a thousand and five.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

מלכים-א ה, יב.

52 حکמת שלמה היא حکמה תמאה

این یادداشت به **אור התורה** دربارهٔ انبیا و مکتوبات اشاره می‌کند و حکمت سلیمان را حکمت فروتر می‌خواند؛ همچنین می‌گوید **אור התורה** در آن‌جا به این بخش ارجاع می‌دهد.

یادداشت كهوت

ראה אורח"ת נ"ך כרך א ע' מ. ושם מציין לכאן.

53 כי לא מחשבותי

ה' از طریق پیامبر, مردم را فرامی‌خواند که به سوی او بازگردند: «زیرا اندیشه‌های من اندیشه‌های شما نیست, و راه‌های شما راه‌های من نیست.» آلتّر ربه از این آیه برای نشان‌دادن تفاوت میان خیال‌پردازی انسان, که

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 بند

45 ולכן נקי אויר אור יו"ד

این یادداشت خواننده را به یادداشت‌های 42c, در **מאמר** پیش از این توضیح, ارجاع می‌دهد. در آنجا آلتّر ربه می‌گوید که **אור** از حروف **אור** به‌همراه یک حرف یוד ساخته شده است؛ حرف یוד نهانگی نور است که نور از طریق آن به ظهور می‌آید. یادداشت Kehot در همان‌جا منابع این بازی واژگانی را در **זהר** (זהר) و **Pardes** (פרדס) ذکر می‌کند.

یادداشت كهوت

ראה לעיל מב, ג במ"מ.

46 אויר אור יו"ד

دربارهٔ «روشنایی باشد», **זוהار** (זהר) می‌گوید که بی‌نهایت مطلق (**אין סוף**, Ein Sof) از هوای پنهان خود (**אור**, avir) رخنه کرد و نقطهٔ یود (**יו"ד**, yud) را آشکار ساخت؛ و آنچه از آن هوا باقی ماند, نور (**אור**, or) بود. یادداشت‌های Kehot در 42c این قطعه را سرچشمهٔ بازی واژگانی می‌دانند.

Zohar, Bereshit 5:28-38 ספר זוהר, בראשית ה':כ"ח-ל"ח

The first 27 lines of the English translation do not correspond to the Hebrew text. Line 28 of the English text corresponds to the passage beginning on line 5 of the Hebrew text. AND GOD SAID, LET THERE BE LIGHT; AND THERE WAS LIGHT. From this point we can begin to discover hidden things relating to the creation of the world in detail. For up to this point the Creation has been described in general, and lower down the general description is repeated, so that ... we have a combination of general-particular-general. 2i.e

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

21 بند

47 כי נר מצוה ותורה אור

שלמו (**שלמה**) به پسرش می‌گوید: «زیرا فرمان الهی (**מצוה**, mitzvah) چراغ است و تورات نور است.» آلتّر ربه (**ادمو"ר הזקן**) آن را رابطهٔ علت و معلول می‌خواند: از رهگذر **מצוה**, یعنی چراغ, تورات نور می‌شود.

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור וְדָרָךְ חַיִּים תּוֹכַחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 بند

48 יעקב חבל נחלתו

در سرود موسی (**משה**) آمده است: «قوم او سهم ה' است: یعقوب (יעקב) سهم میراث اوست»: در معنای ساده, سهمی تخصیص‌یافته (**חבל**, chevel) است؛ یعنی زمینی که با ریسمان مساح اندازه‌گیری و تقسیم شده است. آلتّر ربه (**ادمو"ר הזקן**) این واژه را به معنای «ریسمان» می‌گیرد؛ سر بالایی آن با کشیده‌شدنِ سرِ پایینی‌اش حرکت می‌کند. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالتس)

Deuteronomy 32:9 דברים ל"ב:ט

כי חלק ה' עמו יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of
His inheritance.

סרגנאנדן רא תאג, «סר ה'», מי-חאנד קה בע חכרת דראמדה ו בעסוי פאיינ קשידה שדה אסט.

14:3a Berakhot ברכות ג' א:י"ד

... ולא זו בלבד אלא, בשעה שישאל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין "יהא שמיה הגדול מבורך", הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו, ואומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.

Then he said to me, "My son, what sound didst thou hear in that ruin?" I answered, "I heard a Bat Kol moaning like a dove, crying, 'Alas for My children for whose iniquities I destroyed My house, burnt My Temple, and exiled them among the nations!'" He said to me, "By thy life and the life of thy head, not only at this hour does it so cry, but thrice daily it exclaims thus. Moreover, whenever the Children of Israel enter their Synagogues and Houses of

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

60 באיש"ר דאגדתא

תלמוד מי-גוידי גהאנ בעוואסע קדאסע (קדושה, Kedushah) תרטיב מאלעה ו «יהא שמיה רבא» (yehei shmei rabba) קה פס אז אגדה (אגדה, Aggadah; ראיט-הא תפסירי רבא) קהטע מי-שוד, פאידאר מי-מאנד. אטר רב מי-גוידי אין פאסח אסט קה תאג רא בעסוי פאיינ מי-קשד.

4:49a Sotah סוטה מ"ט א:ד'

ואמר רבי אילעא בר יבבא: שני תלמידי חכמים הדרין בעיר אחת ואין גזירין לה לזה בהלקה — אחד מת ואחד גולה, שנאמר: "לגם שמה רוצה אשר ירצה את רעהו בכלי דעת", ואין דעת אלא תורה, שנאמר: "בדמו עמי מבלי הדעת".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

61 כי אגדה היא בחי' חכמה

יבאדאשט Kehot בע קעהא אז זוהאר (זהר) דברא וואז «ואגידה» («ו באזקו חכמ») אסטאנד מי-קנד; זוהאר אן רא «ראז חכמה» מי-חאנד. אין מאלב אז אין קהטע פשטיבאני מי-קנד קה אגדה (אגדה) מרעב חכמה (חכמה, Chochmah) אסט; גאיי קה ראז-הא תורא נהפטהאנד.

Zohar, Vayechi 53:517-528 ספר הזהר, ויחי נ"ג:תקי"ז-תקכ"ח

When Jacob called his sons, Abraham and Isaac were there and the Shekinah with them, rejoicing in Jacob, and in the prospect of joining the patriarchs and forming with them a chariot. When Jacob said to his sons, "I will tell you what will befall you in the latter end of days", a kind of sadness came over him and the Shekinah departed. His sons, however, raised their voices and said, "Hear, O Israel, etc.", and Jacob answered, "Blessed be the name of his glorious kingdom for ... ever and ever

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

62 אגדה . . שרוב סודות התורה גנוזין בה כמ"ש האריז"ל

יבאדאשט קוואנין חוד אטר רב דברא מאלעה תורא רא באי אין קהטע נאל מי-קנד קה בישטר ראז-הא תורא דראגא נהפטהאנד. דראיאן, יבאדאשט אז יבאדאשט דראפ ניויורק 5725 (1965) אן אטר יאד מי-קנד.

יבאדאשט קהוט

הלי' תי' לאדה"ז פ"ב הי"ב. אגה"ק סי' כג. ועיין זוהר (ח"א רלד, ב. הובא באוה"ת פ' בא ע' שכ) ע"פ ואגידה, איהו רוא דחוכמתא (לקו"ש לפ' מקץ ח"ה ע' 211 הערה 40). אור צדיקים סכ"ו אות ו. סידור האריז"ל (להר"ר

קייזי פדיד נמי-אורד, ו אנדישע בלא אסטאדה מי-קנד קה קייז-הא רא בע וגוד מי-אורד. (זמינה: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה:ח'

כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 דאורייתא מתקשרא בקוב"ה

זוהר (זהר) מי-אמוזד קה קדוים מתיארק (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu), תורא ו אסראייל בע יכדיקר פייונד דארנד. אטר רב אז אין אמוזד אסטאדה מי-קנד תא נשאן דהד קה תורא, הרקנד תנח «מלי» באי ה' אסט, בע או פייונד דארד, הלא-גונה קה אסראייל בע תורא פייונד דארנד.

Zohar III, 73a זח"ג עג, א

יבאדאשט קהוט

זח"ג עג, א.

24 בנד

55 נר מצוה שהיא בחי' או"י

יבאדאשט מי-גוידי קה אור התורה דראגא מי-נויפסד: בר פאיע אין תושיח קה פרמאן דיניי הלא-הואסט, קהטע-אי אז תלמוד אורשלימי דרארין פאל ברכות בע-חובי פהמידה מי-שוד: «הנגאמי קה אסראייל חואסט קאדר מאלע רא אגאמ פיהנד ו דהי-ק-הא חוד רא גאדא מי-קנד...»

יבאדאשט קהוט

ע' אוה"ת פ' עקב ע' תרב לפי זה א"ש הירושלמי פב"ת דברכות בזמן ישראל עושי' רש"י ומציאין מעשרותיהן כו'.

56 וזהו יהא שמו הגדול

יבאדאשט בע אין בחד-הא דראר התורה דברא פאסח «באשד קה נאמ ברגיש מתיארק באשד» ו ניז בע מואשע דיגרי קה דראגא אמהאנד ארגאע מי-דהד. יבאדאשט קהטע פהעהא רא דקר מי-קנד.

יבאדאשט קהוט

ראה אוה"ת יתרו ע' תלדל. שמות ע' ב'תעח ובהמצויין שם.

57 יש שם הוי' בחי' מלי

יבאדאשט מי-גוידי קה דראפיר אין בחד-הא דראר התורה דברא יתרו (p. 834), עבארט «נאמ קהאר-חרי, מרעב פרמאנואיי» ניאמה אסט; החדיין בע אור התורה דברא פינחס ארגאע מי-דהד.

יבאדאשט קהוט

באוה"ת יתרו ע' תלדל ליתא תי' אלו. וראה גם אוה"ת פ' פנחס ע' א'קבא. א'קלט.

58 התגלות עתיק בבינה

אטר רב דראגא ל'לחא, זוהאר רא דברא «ו לאוי, או חדמת חואהד קרד» נאל מי-קנד: דראגא «או» (הו) עתיק אסט. או תושיח מי-דהד קה עתיק משיחא דראפ אשקאר מי-שוד, נה דרא חכמה; זיירא עתיק סרגשמה לזת אסט, קה פראטר אז חכמה אסט ו תנחא אז ראפ פהמ בע אשקארגי מי-רסד.

יבאדאשט קהוט

ראה זח"ג קעה ב. ולעיל ר"פ לך לך. וע' באוה"ת נ"ך שופטים ע' ז שזה מלי דא"ס וכ"ה זוהר יתרו סט, ב. ע"ש.

59 הקב"ה מנענע בראשו

תלמוד מי-גוידי הנגאמי קה אסראייל בע קניסעהא ו חאנהא מאלעה וארד מי-שונד ו פאסח מי-דהנד «נאמ ברגיש מתיארק באד», קדוים מתיארק (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) סר תקאן מי-דהד. אטר רב אין

שבתי ז"ל) בכונת לימוד. ראה של"ה חלק תושבע"פ כלל כבוד אלקים הסתר דבר, דתי"ב, א. (הערה בהלי' ת"ת ג. י. תשכ"ה).

בנד 26

63 אחד ואהבת

بخش نخست مزوزه (מזוזה, mezuzah): «בשנו, ای اسرائیل: ה' (نام چهارحرفی, Havayah) اَلקינו: ה' یکی است. و ה' اَلקیر را با تمامی دل, با تمامی جان و با تمامی توان دوست بدار.» آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) این سه عبارت را با نماز, تورات و מזוזה متناظر می‌سازد.

Deuteronomy 6:4-5 דברים ו:ד-ה'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: וְאַהֲבַת אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל־לֵבְךָ וּבְכָל־

נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מַאֲדְךָ:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE. And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בנד 27

64 ודברי אשר שמתי בפך

ה' به کسانی از یعقوب (יעקב) که از گناه بازمی‌گردند وعده می‌دهد که روح ه' و «سخنان من که در دهانت نهاده‌ام» برای همیشه از دهان آنان یا دهان نسل‌هایشان جدا نشود. آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) این آیه را در باب مطالعة تورات به‌کار می‌گیرد؛ در آن, گفتارِ انسان با کلام الهی پیوند می‌خورد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

וְאֵנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתָּם אֲמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְדִבְרֵי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִיךָ לֹא־יִמְאֹשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי וּמִפִּי וְרֹעַ וְרֹעַ אֲמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהوت

ישע"י נט, כא.

65 ובכל מאדך

«و نام چهارحرفی (ה', Havayah) خود را با همه دل, همه جان و همه توانت دوست بدار.» آلتز ربه «با همه توان» را به‌معنای دارایی‌های شخص می‌گیرد؛ دارایی‌هایی که از راه مزوزا (מזוזה, mezuzah) [طوماری از آیات تورات که بر درگاه نصب می‌شود] به ه' واگذار می‌شوند.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהֲבַת אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל־לֵבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מַאֲדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 להניחה על פתח הבית מבחוץ

حکیمان تعلیم داده‌اند که چراغ חנוכה (חנוכה, Chanukah) را باید بیرون ورودی خانه قرار داد. آلتز ربه توضیح می‌دهد که چرا چراغ رو به بیرون,

به سوی فضای عمومی, قرار می‌گیرد.

Shabbat 21b:8-9 שבת כ"א ב:ח-ט'

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה — מניחה על שלחנו ודיו. אמר רבא: צריך נר אחרת להשתמש לאורה. ואי איכא מדורה — לא צריך. ואי אדם חשוב הוא — אף על גב דאיכא מדורה צריך נר אחרת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

67 בזאת יבא אהרן אל הקודש

این آیه آیین روز کبیور را می‌گشاید: «با این, هارون (אהרן) به حریم مقدس وارد شود؛ همراه با یک گاو و یک قوچ به‌عنوان قربانی, که تنها راه ورود کاهن اعظم به قدس‌الاقداًس است. آلتز ربه واژه «این» (זאת, zos) را به‌معنای فرمانروایی (מלכות, Malchus), یعنی مدخل, می‌خواند. یادداشت Kehot ارجاع را 16:13 می‌دهد, اما این عبارت‌ها در 16:3 آمده‌اند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Leviticus 16:3 ויקרא ט"ז:ג'

בזאת יבא אהרן אליהקדש בפר בן־בקר לחטאת ואיל לעלה:

Herewith shall Aaron come into the holy place: with a young bullock for a sin-offering, and a ram for a burnt-offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ויקרא טז, ג.

68 מלי, בכל משלה

مزمور می‌گوید ه' تخت خود را در آسمان‌ها برقرار ساخت: «و فرمانروایی‌اش بر همه حکم می‌راند.» آلتز ربه این را درباره فرمانروایی به‌کار می‌برد, هنگامی که به عوالم فرودین امتداد می‌یابد.

Psalms 103:19 תהילים ק"ג:י"ט

ה' בִּשְׁמַיִם הִכִּין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל־מְשָׁלָה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 על הרי בתר

دوشیزه از محبوبش می‌خواهد که تا دمیدن روز و گریختن سایه‌ها, بازگردد و همچون غزالی «بر کوه‌های پتر» باشد؛ کوه‌هایی شکافته. واژه پتر (בתר, Bether) به‌معنای «بریده, جداشده» است. آلتز ربه آنها را «کوه‌های جدایی» می‌خواند: عوالمی دور از قداست که باید نور تورات را به درویشان فرو کشید. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 2:17 שיר השירים ב:י"ז

עד שפופת היום ונסו העללים סב דמה־לך דודי לצבי או לעפר האילים עלי־הרי בתר:

Until the day breathe, and the shadows flee away, Turn, my beloved, and be thou like a gazelle or a young hart Upon the mountains of spices

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

دربارهٔ این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Miqra according to the Masorah (CC-BY-NC: از طریق سفاریا: SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Mikraot Gedolot (Public Domain); London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانهٔ لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/16

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بیتسخاک